

Q. D. E. V.

DISSERTATIO JURIDICA
DE

242

18

PER JURIO
VENIALI,

1772

Bom begnadigten

M S D R S M S /

Quam

PRÆSIDE

VIRO NOBILISSIMO CONSULTISSIMO EXCELLENTISSIMO

DN. SAMUELE FRIDERICO

WZLENBENS /

J. U. D. Ejusdemq; ac Historiarum Professore Publ.
& Athenæi Inspectore

FAVTORE, PRÆCEPTORE, & AFFINE

omni observantia ætatem colendo,

IN ILLUSTRİ ATHENÆI PATRII
ACROTERIO MAXIMO

Die XII. Mens. Maji, A.O.R. MDCCXII.

Publicæ Eruditorum Disquisitioni submitte

FRIDERICUS REYGER.

GEDANI, Typis JOH. ZACHARIAS STOLLII,
SENATUS & ATHENÆI TYPOGRAPHI,

242

* * *
* * *
* * *

REGI REGUM
DOMINO DOMINANTIUM
SALUTIS ac PACIS
AUCTORI SUMMO
JURISJURANDI,
PRÆSIDI ac TESTI
UNICE ADORANDO

S.

FRIDERICUS RAGGER
PUBLICUS PRÆSIDIUM
DIE XII Mens. Martii, A.O.R. MDCCXII
IN ILLUSTRISSIMO PATRI
ACQUATINO MAXIMO
RAGGORE, PRÆSIDI & AFFINE

Q. D. B. V.

SECTIO PRIOR.

*De Juramenti Qualitate, eique contrario
Perjurio, & quid Perjurium veniale.*

I.

Actuum humanorum, quorum notitiam habere interest, non omnium semper certa & indubitata fides apparet, nec omnium eorum, qui in futurum diriguntur, tam firma est constantia, ut non possint flecti aliter & verti in detrimentum ejus, pro cujus commodo comparati videbantur. Sunt actus tales interni, qui ab animo hominis proficiscuntur, & vel ad praesentem rei statum pertinent, vel praeteritum aut futurum respiciunt, qui tamen signis externis, ut ab alio cognosci possint, declarantur, in tanta tamen hominum malitia vid. c. 26. X. de Jurejur. quae multi ad fallendum proclives reperiuntur, vix tutam fidem semper faciunt, cum aliud animo agi, aliud verbis & signis externis significari possit. At cum tamen referat, & ejus

*Hominis interna animi
juramento confirmantur.*

A

in pri;

inprimis interfit, cum quo negotium geritur, ut verbis quoq; animus respondeat, humanã prudentia remedium positum est, mediante juramento rerum præsentium & præteritorum veritatem asserere, & fidem promissam in futurum firmare, atque ita in conspectu DEI negotium tractare, ut in ejus vindictam consentiatur, si veritas non assera, aut jurans à promissis recedere ausus fuerit. Cum enim per DEum, qui summæ autoritatis & infallibilis veritatis testis est, id confirmatur, quod à jurante dictum est, nemo tanta impietate futurus præsumitur, ut menti contraria asserturus, & hujus suæ fallitatis justissimum ac potentissimum vindicem in sui exitium excitaturus sit,

Non tamen à juramento fides viri dependet. Et veritas etiam absque juramento dici potest.

II. Igitur quia per aliquid certius & majoris autoritatis, quam homo jurans est, fit confirmatio ejus, quod juraverat, juxta *Hebra. VI. 16.* veritatis & fidei præsumtio nascitur. Cæterum inspecta penitus rei qualitate, cum juramentum actus sit per se ad bonum generandum inidoneus, nisi dirigatur intentione hominis, fides viri non à juramento, sed potius fides juramenti ex fide viri æstimanda erit. Quod si enim vir sit de vera Numinis cognitione, ejusque timore & reverentia conspicuus, etiam verbis ejus simplicibus fidem inesse, veritatemque ipsum asseruisse præsumendum erit; si vero homo levis sit, qui DEum non veretur, nedum erga homines ullo candore repertus, ec quid aliud de eo sperari poterit, quam quod etiam juramento fefellerit, cum sint adeo faciles nonnulli homines, ut intrepidi quæcunq; altaria tangent. & ad jurandum contemptu religionis accedant *L. 8. pr. ff. de Condit. insti.* Juvenal. *Saty. 13.* Id quod Chryso-stomus agnovit, quando *homil. 7. ad Populum Antiochen* hæc profert: *Hominem fide dignum non facit juramentum, sed vite testimonium, & conversionis integritas.* Ex quibus facilis est conclusio, non per juramentum, sed etiam sine eo veri-

249

veritatem haberi posse, quandoquidem ad eam dicendam homo accedit, qui omnipræsentiam DEI intuens à falsis sibi cavet & fallendi nescius vitæ suæ integritatem hæctenus multis exemplis probavit; e contrario tam juratam quam injuratam linguam mentiendo fallere posse, si hominis sit ad decipiendum compositi. Quod ex verbis *c. 12. C. 22. qv. 5.* colligimus, ubi ita Pontifex: *Juramenti hac causa est, quia omnis qui jurat, ad hoc jurat, ut quod verum est eloquatur. Et ideo Dominus inter juramentum & loquelam nostram nullam vult esse distantiam, quia sicut in juramento nullam convenit esse perfidiam; ita quoq; in verbis nostris nullum debet esse mendacium, quia utrumq; & perjurium & mendacium divini judicii pena damnatur, dicente scriptura: Os quod mentitur occidit animam (Sap. I. 11.) Quisquis ergo verum loquitur, jurat, quis scriptum est: Testis fidelis non mentitur (Prov. XIV. 5.)*

III. Interim cum post deplorandum Protoplastorum statum adeo efrænis sit hominum temeritas, ut fallere non timeant, si modo aliquam damnium vitandi vel lucrum captandi occasionem habeant simul tamen an id fiat ex internis pectoris penetralibus cognosci non possit; cum quoq; ex adverso hominibus expediat, ut de rebus inter ipsos agitatis habeant quandam certitudinem, sine qua nulla est inter eos fides & justitia, quæ humanæ societatis firmissima vincula sunt, necesse fuit juramento vulneratæ mortalium fidei occurrere, & ad DEI testimonium provocare, qui nec falli nec fallere potest. Hoc ipso enim ad exactissimam observantiam ejus quod juratum est homo jurans adstringitur, qui sibi alias gravissima pericula impendere ex posthabito juramento intelligit. DEUS enim offenditur & in pejerantem ad ultionem commovetur, religio contemnitur, anima in grande tentationum periculum deducitur, & torturæ spirituali subjicitur, pudor læditur, existimatio diminuitur, & res exemplo gravis

Inter Genes majoris fidei causa adhibetur.

4 SECTIO PRIOR. DE JURAMENTI QUALITATE,

vis committitur. Mevius *Discuss. Levam. Inop. Debit c. 9. n. 96.* Hinc semper juramentum extremum & ultimum humanæ certitudinis vinculum æstimatum fuit, & teste Cicerone *3. Offic. Gentiles: nullam majus aut arctius ad adstringendam fidem eo esse voluerunt*, ipseq; Apostolus *ad Hebr. VI. 16.* illud finem omnis contradictionis inter homines appellat. Certum igitur creditur, quod juramento confirmatum est, eatenus, ut in hac mortalium conditione nulla major fides humana esse possit, quam quæ juramento per invocationem Divini Numinis, quasi de cælo attestata & confirmata est.

Non tamen
promiscuè
leviter eo u-
tendum.

IV. Cum vero hic simul cum DEO causa agitur, illud cautè tractandum est, ne in causis promiscuis adhibeatur, sed saltem in gravibus & raro velut condimentum non ut cibus, juxta præceptum DEI Cothman. *Vol. 1. Resp. 82. n. 20. seqq. Schilter. in Praxi Jur. Rom. in Foro Germ. Exerc. 23. th. 7. C. 8.* Semel enim Christus Levitatem juramentorum graviter prohibuit, quando apud *Matth. V. 33. seqq.* expressis verbis loquitur: *Audistis, quod dictum sit, non pejerabis, solvas vero domino juramenta tua. Ego vero dico vobis, non juretis omnino — Est vero sermo vester: na na, non non. Quod ultra hæc est, ex malo est Jacob. V. 12.* Deinde nomen DEI sanctissimum non in vanum assumendum est, seu per nomen DEI in causa qualibet & sine consideratione personæ jurare sub cominatione certissimæ pænæ Divina veritas prohibet. *Exod. XX. 7. Deut. V. 11.* Hoc vero negativum præceptum ut omnes omninò homines obligat, ita & semper & ad semper, ut schola communis docet, & tam in exactione quam præstatione juramenti sui observantiam postulat. Ex quibus commotus Pontifex in *c. 26. X. de Furejur.* per legis formam sancivit: *Ad juramentum non debet quenquam spontanea voluntas inducere, sed necessitas trahere importuna.* Et Augustinus *Sermon. 28. de verb. Apost.* appositè loquitur: *Juro. sed quan-*

quantum mihi videtur, magna necessitate compulsus, cum videro non mihi credi, nisi faciam, & ei, qui mihi non credit, non expedire, quod non credit.

V. Ad id vero quod juratum est, in conscientia jurantis tanta obligatio oritur, ut securus esse nequeat, nisi verum faciat, quod tale vel in præsens esse dixerat, vel in futurum sponderat, & quoq; in foro humano juris necessitate adstringitur, ut conditioni delationis omnino pareat. Etsi quidem, quod ab aliis jam satis rationibus & multis autoritatibus evictum est vid. Ant. Gabriel. *Commun. Conclus. lib. 2. tit. de Jur. rejur. Conclus. 10.* & nos hoc loco supponimus, jusjurandum per se non novam aut peculiarem obligationem pariat, sed obligationis jam factæ naturam sequatur, eamq; velut vinculum aliquod accessorium corroboret, cum jurando semper jam aliquid supponimus, quo non præstito in nos divinam pœnam provocamus; tamen propter interpositam DEI invocationem, quem nemo actu decipere aut ei impunè illudere potest, conscientia præcisum vinculum injicit, & operatur, ut non solum atrocior pœna eum maneat qui juratam, quam qui injuratam fidem fefellit, sed & ut à negotiis, quibus juramentum adjicitur, omnis dolus & cavillatio exclusa sit. Quod enim DEO & homini jus quoddam exindè acquiri contenditur, id sine fundamento dicitur. Nam DEO cui ut testi nihil promissum est, nihil quoque peculiare acquiri potest, & illa obligatio, qua Numini ad obsequendum in omnibus obligati sumus, est planè diversa ab ea, qua nos alteri obstringimus ad aliquid præstandum ex promissi lege. Nec homo ex juramento peculiare jus consequitur, quia promissum adesse jam debet, cujus vinculum per jusjurandum tantum efficacius redditur. Hinc sua sponte sequitur, actus, quibus adhæret vitium, obligationi producendæ contrarium, obligatorios non fieri, jurejurando licet interposito. Et promissa ac pacta, licet jurat.

245
6 SECTIO PRIOR. DE JURAMENTI QUALITATE,

juramento firmata, non obligatoria esse, quæ dolo vel errore elicita.

*Eam trans-
grediens per-
jurium com-
mittit.*

VI. Qui igitur jam memoratam obligationem transgreditur, & vel malitiosè ac dolo malo promissum non exequitur, vel falsum juramento asserit, plenis passibus ad perjurium procurrit, quod ab aliquibus: *Mendacium jurejurando firmatum* dicitur, ab aliis: *Professum absq; fide aus veritate cum provocatione ad Tribunal DEI*, & quod in nuda pollicitatione non servata est mendacium, id accedente juramento perjurium rectè dicitur. Hujus Dd. tria notant genera
1. cum quis jurat vera esse, quæ probè falsa esse noverat, alterius fallendi causâ
2. cum quis juramento aliquid promittit, de quo tamen præstando nunquam cogitat, sed potius fallere secum statuit
3. cum quis jurat ea quæ honesta sunt & licita, & de præstando cogitat etiam dum jurat, deinde tamen ea nunquam præstat Balduin de Casib. *Cons. lib. 2. cap. 9. cas. 15.*

*Quod tam
in deferente
quam præ-
stante grave
peccatum
ponit.*

VII. Jam vero audiamus quoq; , quanto peccato ex perjurio se implicet, tam ille qui juramentum inverecundè præstitit, quam qui incaute & imprudenter detulit. Hic homicidâ pejor habetur, Augustino ita sentiente, cujus sententia in Jus Canonicum translata & c. 5. C. 22. qv. 5. his verbis legitur: *Ille qui hominem provocat ad jurationem, & scit eum falsum juraturum, vincit homicidam: quia homicida corpus occisurus est, ille animam, imo duas animas, & ejus quem jurare provocavit, & suam.* Eodem porro hanc sententiam prosequente, in c. 6. C. 22. qv. 5. hæc habentur: *Qui exigit jurationem multum interest, si nescit illum falsum juraturum, an scit. Si enim nescit, & ideo dicit, jura mihi ut fides ei fiat, non est peccatum, tamen humana tentatio est. Si autem scit eum fecisse, novit fecisse, & cogit jurare, homicida est, ille enim suo se perjurio perimit, sed iste manum interficientis & im-*

& impressi & pressi. Vid. Covarruv. *Relecti. Prima Part. §. 7. n. 1.* Ille in DEUM nocens fit, cujus nomen in testimonium falso adduxerat, & proximum suum lædit, in cujus perniciem contrarium molitur. Inde suum peccatum, tanto gravius redditur, quanto liquidius juranti officium suum constabat, quod consulto migrare præfructam animi malitiam involvit.

Luca XII. 47. seq.

VIII. Exindè contra se pejerans graves exsulcitæ pœnas. *Et contra pejeranti ejuſq; posteros DEI vindictam excitat.* Nam DEUS ultor perjurii sui existit, & ita sæpe vindicat illud, ut in posteris pœna nondum reperiatur deleta. *Qua posteros DEI vindictam excitat.* de re Plato *de Legib. lib. II. p. 917.* DEUS illum odio persequitur, qui sacrosanctæ Divini Numinis auctoritate neglecta falsum juramentum dicit. Et de posteris Claudius:

*In prolem dilata ruunt perjuria Patris
Et pœnam merito filius ore luit &c.
Et quas fallacis collegit lingua Parentis
Hæc eadem nati lingua refudit opes.*

Hinc Ananiæ & Saphiræ exemplum ex Sacris constat, quos, ob spem emendationis deficientem, perjurium supremo supplicio expiassè legitur *Aclor V. Zachar. V. 4.* Alia hujus rei memoranda exempla vid. ap Beust. *Orat. de Leg. & Ord. Polit. Dignit. Ziegl. in Theatro Tempor. ad 16. Octobr. N. 2.*

IX. Nec quoad forum humanum tam Jure Canonico, *Ac quoq; in foro humano* quam Jure Civili Romano inultum perjurium relinquitur. *punitur.* Illud à scientè commissum septem annorum pœnitentiâ pro tranquillanda conscientia *c. 18. C. 6. qv. 1.* & perjurum excommunicatione ac pœna infamiæ plectit *c. fin. C. 22. qv. 1. c. 17. C. 6. qv. 1.* Hoc jurisjurandi contemtam religionem DEO ultori committit. *L. 2. C. de Reb. Cred. & Furej.* Quare quibusdam persuasum est quasi hoc jure nulla temporalis pœna contra perjuro statuta, cum perjurii cognitio obscura, quæ hominem facile fallit, in DEUM vero inprimis contemtus reli-

8 SECTIO PRIOR. DE JURAMENTI QUALITATE,

religionis redundet, ut ei soli quoque ejus vindicta relinquenda sit. Carpz. in *Pr. Crim. P. 1. qv. 46. n. 22. seqq.* Theodoric. in *Judic. Crim. cap. 5. apb. 8. n. 16.* Sed tamen non aliter his assentiendum est, quam si soli DEO pejeratum sit & de perjurio hominibus non constet. Quod si enim hujus delinquens convictus, certum est, hoc delictum etiam jure civili puniri, & quidem pro gravitate causæ vel temporali exilio *L. ult. ff. de Stellionat.* vel fustium castigatione *L. 13. §. ult. ff. de Furej. L. 21. & 22. ff. de dolo malo* vel infamia, ac simul perjuris actione instituta privatur, idemque reddere jubetur, quicquid ad eum ex perjurio pervenit. *L. 41. C. de Transact. L. 17. C. de Dignit. lib. 12.* Vid. Benekendorff ad *Seraphin. de Seraphin. de Privileg. jurament. Privil. ult. n. 90. seqq.* Jure Carolino abscissio digitorum, quibus erectis perjurium commissum, pro pœna constituta est *art. 107. seq. Const. Crim. Carol.* quam tamen non ad omne perjurium pertinere, monent *De.* sed saltem ad duos ibi propositos casus, quando (1) relegatus Urphedam fregit seu cautionem juratam de non redeundo ante tempus relegationi præfinitum, & de non ulciscendo carceris injuriam, quam incarceratus passus, (2) quando quis in judicio pejeravit, solennibus verbis juramento à judicé delato, ob certum lucrum captandum. Præter digitorum vero amputationem, pecuniam quoque & quicquid ex suo delicto perjurus lucratus est, restituere cogitur, & simul ille ab omni honore ac dignitate excluditur. *Clafen ad d. art. 107. Hartmann. Pistor. Obser. 150. Carpz. d. l. qv. 47.* Qui suo perjurio alteri capitis periculum concitavit, in illum eadem pœna dictatur, quam innocens ex ejus perjurio passus est. *d. art. 107.*

Quid sibi hic velit Perjurium veniale.

X. Cum igitur juramentum ad inevitabilem observantiam necessitatem obliget, cumque perjurium tam grande scelus sit, quod Deum & hominem ultores habet, quid gratiæ aut veniæ

venia perjurium sibi polliceri poterit, aut quid erit istud, quod hic perjurium veniale appellamus? an fortè cum Pontificiis pro peccatillo æstimabimus, quod ob suam levitatem gratiam DEI non tollit, animæque veniam promptius promittit? Busenbaum *in Medull. Theol. moral. lib. 5. cap. 2. dub. 1.* an vero ad tegendam & sanandam malam causam juramentum esse cum Laberio contendemus? de cujus perulantia apud Gellium *lib. 16. Noct. Attic. in f.* his verbis legitur?

Quid est Jusjurandum? Emplastrum eris alieni

aut an audaciùs eo planè procedemus, ut ad extenuandam perjurii gravitatem argumenta nectamus, quibus tantam turpitudinem rei non inesse incautis persvadeamus, omnibusq; impunè fallendi fenestram aperiamus? sed minimè his ludere convenit, minimeq; in animo nobis est, vitia pro virtute aut scelera pro jure vendere, verum quâ veniâ perjurium commissum vel apud DEUM vel in foro hominum excusatum reddi possit, legibus & rationibus ostendere, vid. infr.

§. 32.

XI. Concesseris facilè dari furtum veniale, quando vitæ conservandæ aliud subsidium deficit, & extrema necessitate fatigatus aliquid de bonis alterius contrectat. Anton. Matth. *de Crimin. lib. 47. Tit. 1. cap. 1. n. 7.* Concesseris homicidium veniale, quod vel ex culpa vel casu fortuito aut ad sui defensionem commissum, quod tamen non semper veniam ab omni pœna meretur, ab ordinaria tamen gladii pœna semper excusationem habet *L. 4. §. 1. L. 7. ff. ad Leg. Corn. de Sicar. L. 1. C. eod. L. 4. §. 45. ff. ad L. Aquil. L. 1. C. Unde vi artic. 146. Const. Crim.* Sic non negaveris adulterium veniale, si concumbens cum alterius uxore nesciat eam esse conjugatam, illamque pro fœmina soluta habeat & cognoscat; item si quis per errorem cognoverit non suam, aut si

Ut sunt alia delicta veni alia ira & perjurium.

B

quæ

quæ per errorem subtraverit se non suo. Anton. Matth. *Lib. 48. Tit. 3. c. 2. n. 5. & 6. Carpz. Pr. Crim. P. 2. q. 61. n. 42. seqq.* nec non si quis animo adulterandi suam uxorem cognoscat, quale ad ulterium à Waldemaro III. Rege Daniæ commissum, qui Hedwigem conjugem pudicitia suspectam Seburgi in custodia deferre jusserat, & post aliquot tempus, cum ex venatione quietis capiendæ eo loci moraretur, astu nutricis nocte clam ad se adductam cognovit, ex cujus congressu Margaretha concepta, quæ post patrem folium regium occupavit Joh. Isaac Pontan. *Lib. 8. Rev. Danic. p. 481.* Quid ergo dubitaveris perjurium quoq; veniale dari posse, cum non minores sint rationes, quæ illi levando inserviunt, quam quæ prioribus delictis. Ejus, ne moræ impatiens sis, en statim sistimus exemplum: Si honoris prærogativam alteri deferens juret, se non exiturum domo, non discubiturum ad mensam, non bibiturum, nisi ille alter præverit, prior discubuerit, aut præbiberit. Vel si uterque contendentium idem juret, postea tamen contrafaciat, qui ita juravit, is procul dubio perjurium committet, & tamen veniale erit, si venia ei indulgenda sit ex cessione juris, quod alteri ex juramento quæsitum erat, si ve quod juramentum tacitam conditionem habeat: si tibi placuerit, vel si rem meo arbitrio permiseris, si ve ex alia causa, de qua vid. Azor. *Part. 1. Institut. moral. lib. 11. c. 4. p. 1064.* C. Robert. Sanderfon *de Juram. Obligat. Pralect. 6. §. 16.*

*Perjurium
nobis hic omne,
quod falso juratum,
denotatur.*

XII. Ut ad rem propius accedamus, Perjurii nomen à nobis hic in latiori significatione considerabitur, non in illo stricto sensu, quo communiter apud Dd. pro dolosa fallendi oratione sub attestatione Divina accipitur, & omne id, quod falso ab aliquo juratum fuit, & in quo, citra dolum tamen, à veritate aberratum est, nobis perjurium erit. Hujus vero matrem omnem imprudentiam, culpam vel animi impe-

impetum constituimus. Etenim illis non tantum ad sequiora trahimur, sed & ita inducimur, ut delinquere intelligamur. *L. 9. §. 11. ff. de incend. ruin. naufr. L. 3. §. 1. ff. de Offic. Praefect. vigil. L. 2. in f. ff. de Termino moto. L. 15. ff. ad L. Corn. de Sicar. L. 16. §. 8. L. 38. §. 5. ff. de Pen. cum quæ facit ejusmodi affectu abreptus, propius ad voluntaria accedant, quia principium actionis in agente est, neque is penitus ignorantia suæ circumstantias, aut si ignorat, ignorantia illa plerumque accessita vel affectata apparet. Et hoc sensu id, quod ita falso juratum est, nomen perjurii induere, pridem à viris doctis agnitum fuit. Ita enim apud Setferum de *Juram. lib. 1. c. 18. n. 9. seq.* legitur: *Dicitur autem juramentum, quod hoc comite (Judicio) caret à D. Hieronymo perjurium, non ex eo, quod verè perjurium crimen hinc possit omnino deduci, sed quia sit hec incauta juratio. Et si autem perjurium propriè ex dolo proficiscitur, tamen hec incauta juratio, quodammodo etiam perjurium dici poterit, quia jurans exponit se periculo pejerandi ob incautam jurationem. Hoc falsum etiam Perjurii nomen mereri, Azorius P. 1. Instit. merat. lib. 11. c. 12. p. 1092. A sequentibus explicat: Is autem, qui inconsultè & imprudenter jurando aliquid affirmat vel negat, perjurus habetur: quia se exponit periculo perjurii, hoc est, periculum incurrit, ne falsum jurejurando corroboret. Mihi videtur perjurium propriè esse mendacium, ut dixit Magister, jurejurando firmatum, & jusjurandum, cui deest iudicium, propriè est jusjurandum temerarium & incertum & proinde quadam ratione perjurium, quatenus est conjunctum cum periculo perjurii, nam si inconsideratè quippiam jures, periculum est, ne falsum jurejurando confirmes. Atque ita perjurium committi quoq; calculo suo approbat Balduin. supra citato loco vers. Ad perjuriam.**

*Et veniale,
quod venia
ac gratia di-
gnum.*

XIII. Quanto vero magis hoc perjurium à dolo recedit, tanto evidentius est, id veniam mereri, & veniale dici posse. Hoc enim sensu verbum veniale hic intellectum volumus, ut denotet, quod legum rigori eximitur, & veniã ac gratiã dignum habetur, eodemq; apud Macrobijum legitur *lib. 7. Saturn. c. ult. Si venialis ista eris translatio* & apud Sulpitium *lib. 2. Omnis invidia esset in rege & ipso venialis.* Ac venia hæc alibi Gratia dicitur *L. 32. ff. de Jurej. L. ult. pr. ff. ad municip.* Permissio vel Remissio *L. 6. §. 4. ff. de Jure Patronat. c. 2. 7. & 15. X. de Jurejur.* beneficium absolutionis *c. 8. X. d. 2.* Dispensatio & Relaxatio. Tametsi vero venialis juramenti species in civitatem introducta nondum dici possit, tamen peregrina propterea non est, cum in rerum argumentis contineatur, & à nobis ei nomen tantum impositum sit. Hinc quod in aliis rebus fas est illarum discrimina inventis vocabulis significare, ut distingvimus modos acquirendi in Originarios & Derivativos, Ulumfructum in Formalem & Causalem, Dominium in Directum & Utile &c. quid vetat illud dolosum Perjurium quod sua penã plectendum *Exitiale*, hoc vero quod dolo vacat *Veniale* dicere.

*Venia illa
impetratur
à Deo &
Principe, non
à se ipso.*

XIV. Istam veniam perjurus unde impetrabit, definire non adeo difficile, quandoquidem certum est, superiorem eam tantum dare posse, utpote cui jus erat perjurum puniendi. Superior ille vel omnium Principum Summus, seu Deus est, vel qui in his terris vicariatum ejus gerit, ut Rex vel alius Princeps. A Deo perjurus noster toties sibi veniam promittere potest, quoties animus ejus à dolo magis & culpa alienus fuit, quoties itidem certum est ex non servato suo juramento alium non lædi, aut juramentum servatum alias cedere in detrimentum publicum vel propriæ salutis dispensimus. Sed cum in omnibus casibus non semper adeo purus ani-

SIQUE CONTRARIO PERJURIO, ET QUID PERJURIUM VENIALE. 13

animus in jurante esse possit, quem non quodam imbecillitatis affectu motum esse ipse deprehenderet, etiamsi certus sit, si juramentum non servaverit, DEUM suam gratiam imperituros, nihilominus ad tranquillandam conscientiam expedit, ut concurrentem illum affectum devotè apud DEUM expiet, ac humiliatione eundem deprecetur. Princeps in his terris veniam perjuro indulget ex causis, quas jus & æquitas probat, de quibus in sequentibus hac sectione pluribus solliciti erimus. At se ipsum ab obligatione jurata nemo absolvere potest, nam vetat id amor sui, qui plurimum impedit, ut quis in propria causa veritatem dignoscat. Et licet in juramento, quod manifestè repugnat justitiæ, aut majoris boni impedimentum est, quibusdam visum sit, sibi quem veniam dicere & ab ejus observantia recedere posse, cum istud non capax sit obligationis, sed peccatum nutriat, & impia promissio adhuc scelere adimpleretur *c. 5. C. 22. qv. 4. Reginald. Prax. forens. Pen. L. 18. c. 4. n. 40. p. 529. Lessius de Just. & Jure lib. 2. cap. 17. Dabit. 7.* tutius tamen est, ut quis judici palam faciat, cur salva conscientia promissa prestare non possit, quo ita omnem omisse satisfactionis scrupulum à conscientia sua moveat ab *Cinsedel Tr. de Regal. c. 2. n. 256. Mev. servam inop. deb. cap. 9. n. 120.*

XV. Sudant Romanæ Ecclesiæ additi, ut potestatem dandi veniam à juramento suo Pontifici aut solis Episcopis vindicent, qui ad vinculum spirituale solvendum, quale ex juramento ponunt, nullam civilem potestatem admittunt, nec ei convenire, ut sese spiritualibus immisceant, statuunt *c. 2. C. 15. qv. 6. c. fin. de Foro comp. in 6. Paul. Laymann. Theol. Moral. lib. 4. Tract. 3. cap. 11.* Verum cum Jurisdictionem Ecclesiasticam nemo jure secularibus Principibus evicerit, vigore illius rectius illi quoq; in suo territorio dispensant de juramenti vinculo *Ziegl. de Jurib. Majest. lib. 1. c. 21. §. 3.*

Seculari potestati hac venia concessio tribuitur.

14 SECTIO PRIOR, DE JURAMENTI QUALITATE,

*Qua quod
iustia, ratio-
ne firmatur
& dubium
resolvitur.*

Carpzov. *de Regal. cap. 2. regl. 9. & in Jurisprud. Eccles. lib. 3. tit. 1. Def. 2. n. 21. seqq.* Hanc autem veniæ concessionem, quam alii Relaxationem à juramento vocant, firmo jure niti, exinde probari potest, quod omnes inferiorum jura & actiones, adeoq; etiam juramenta Superioris directioni & imperio subjacent, qui ea circumscribere & vinculum eorum ob publicam & subditorum privatam salutem attemperare potest, atq; hoc efficere, ut transgressoribus venia sit contra juramentum suum *L. ult. pr. ff. ad Municip. L. 6. §. 4. ff. de jure Patronaz. c. 1. 2. §. X. de Jurej. c. 13. X. de Judic.* Quæ veniâ concessa non, ut putant quidam, sequitur, simul tolli vinculum, quo DEO jurans obligatus erat, & DEI honorem violari, qui illustrabatur, dum jurans sanctissimum Numen in testimonium vocaverat. Præterquam enim, quod non omnium juramentorum observantia promiscuè DEO placeat, exemplo Davidis, qui DEO templum ædificare juraverat, & tamen per Nathanem ejus postea displicentiam super suo juramento experiebatur *2. Sam. 7. 1. Paralip. 18.* supra evitum quoq; fuit, in juramento homini præstito DEO nullam obligationem acquiri. Quando igitur superior ob publicam salutem vel aliam justam causam illam obligationem, quæ jurans per juramentum suum obstrictus erat alteri, adimit, nihil contra honorem DEI, nihilq; contra ejus voluntatem suscipit, sed hanc potius exequitur, & id facere intelligitur, ut quis contra juramentum tutus esse queat in conscientia sua Müller *ad Struv. S. F. Civ. Ex. 17. tb. 77. lit. a.* Huber. *Prælec. ad ff. tit. de Jurej. §. 1.*

Duplici modo venia dari potest. XVI. Dupliciter vero perjurus venia dari potest, vel in antecedentem, quando lege publica statuitur, ne juramentum contractui vel promissioni adjectum valeat aut obliget, vel postea quando jam juratum est, ut inducta vis tollatur & pro nulla declaretur. Lesius *de Just. & Jure lib. 2. cap. 42. Dub. 12.*

Deb. 12. n. 55. B. Dn. Stryk. in Usu Mod. ff. tit. de jurejur. §. 20. in f. Nullum enim dubium, posse Principem civium actionibus certam regulam præscribere, ut ad hanc & non aliam omnes illæ componantur. Hinc si jubeat ille, ne juramentum in uno vel altero casu effectum suum proferat, nec inferiori jus aliquid exinde obvenire potest. Qui tamen gravi peccato sese implicaret, si fiducia veniæ ad juramentum temerè pro-cederet, eoque in damnum proximi contra superioris inter-dictum uti vellet. Pufend. *de Jure Nat. & Gent. lib. 4. c. 2.*

§. 24.

XVII. Omnis ista venia in remissione pœnæ & restitu-tione gratiæ consistit. Et quidem quia ob transgressionem juramenti illegum amiseramus gratiam & earum statutam pœ-nam in nos provocaveramus, indultâ veniâ illam recipimus & ab hac solvenda liberati sumus. Itaq; cui dicitur sua con-scientia, quod nihil temerè juraverit, nihil jurando com-miserit, quo DEI honorem aut proximi salutem offenderet, sed quod errore, simplicitate aut alio gravi affectu commo-tus quid statuerit, quod implere, damnosum, impossibile aut injuriosum postea deprehenditur, is apud Deum reconcilia-tus erit, nec in se aut suos posteros tremendum ejus judicium expectandum habebit. Paul. Laymann. *d. l. cap. 14. num. 3.* In foro soli in genere hæc venia perjuro nostro erit, quod nunquam ad ordinariam pœnam condemnari possit, quam alias ad perjurium coercendum Leges statuerant. Non enim Perjurium dolosum hic puniendum venit, sed quod culpa aut alia animi imbecillitate commissum est. Constans vero regula juris hic quoq; obtinet: in pœna mortis aut corporis in-fingenda nunquam culpam, nedum animi imbecillitatem, dolo comparari, qui semper adesse debet, ut illi pœnæ locus sit. *L. 7. ff. ad L. Corn. de sicar. L. 23. §. 2. ff. de Edilit. Edict. L. 26. pr. ff. de Jurejur.* Hinc ob cessantem dolum adeo venia dignum

In quo eas consistat.

Cap. 14. num. 3.

dignum perjurium existimant Dd. ut & quælibet causa, etiam injusta & bestialis, ut loquuntur, ad pœnæ excusationem faciat, nam perjurium, falsum, injuria aut simile delictum de genere illorum delictorum est, in quibus dolus de substantia requiritur Setfer. *de juram. lib. 1. c. 27. n. 8.* Carpzov. *in Praxi Crim. P. 1. qv. 47. n. 47.* Non tamen propterea ab omni pœna excusatum volumus perjurium veniale, sed quia per illud falsum vera committitur, & hoc non semper sine culpa est, quæ meliori industria adhibita declinari poterat, judicis arbitrio committendum erit, quid sibi de eo justum videatur. Inprimis à culpæ gravitate, erroris, facili aut difficili lapsu, gradu imbecillitatis ac simili circumstantia mensurabit pœnam. Si vero perjurus in nullo horum reus sit, etiam ab omni pœna eum liberare convenit. Benekendorff. *ad Seraphin de Seraph. Privil. 174. n. 42. seq. Gail. 1. O. 100. n. 7.*

*Contra que
perjuria ve-
nia dari pos-
sit à Principe*

XVIII. Sed jam in ordine sumus, ut doceamus, id quod juratum est, quando sit in potestate Superioris veniam dare, ne verum efficiatur. Nunquam dissolvi potest sanctè jurata fides, quæ in solius DEI honorem præstita est, nam ex illa in solius Numinis jure jurans ponitur, cujus vinculum turbare in nullam humanam potestatem cadit, & ejusmodi juramentum propè ad votum accedit, quod si à tali præstitum, qui sese obligare potest, usque eo vincit, donec Deo datum sit. *Psal. L. 14. Eccles. V. 2. c. 9. C. 27. qv. 1. Brunnem. in J. Eccles. lib. 3. c. 5. §. 11. Frantzk. lib. 2. Resol. 5. num. 60.* Nec jurisjurandi vinculum, quod ex omni parte perfectum est, & præstitum super re quæ à jurantis arbitrio dependet, ulla venia tolli potest, ne quam una ratione obligationem induximus, alia eandem iterum dispemus Capyc. *Decis. Neapol. 158. n. 27. Zoel. ad ff. tit. de Jurejur. n. 88.* In illis vero juramentis ob non servatam fidem veniam dandi potestas se exserit, quæ subsunt superioris arbitrio, & quorum vim tam

tam destruere potest ex persona jurantis, quam ex persona ejus, cui ex juramento jus quaesitum erat, ut nihil ipsi, vel ex ratione poenae, vel ob publicam utilitatem vi dominii eminentis, accipere liceat *Mev. c. l. n. 120 segg. Pufend. d. §. 24.*

XIX. Tali juramento adverte perjurii saepe veniam dandam esse, causae variae postulant, ad quarum examen jam instituti ratione ducimur. In genere veniae locus fit, si comites deficient, quae ad omne juramentum necessarii sunt, & quibus quasi ornamentis suis vestitum esse debet. Comitum illorum tres in Jure Canonico numerantur, Veritas, Judicium & Justitia. *c. 26. X. de Furejur. c. 2. C. 22. qv. 2. Veritas* velut medulla & substantia requiritur, ut a jurante negotii qualitas clarè exprimatur & ita cum mente vocis concordia sit, sine fucata arte, qua alter decipi potest. Cum enim juramenti finis sit, confirmari dictum, extingveretur ille, si veritas non esset juramenti comes. *Judicium* jurantis capacitatem & habilitatem significat, & requirit ne leviter ad jurandum prosiliat, sed ut maturo judicio & cum deliberatione juret. *Justitia* in Objecto desideratur, ut licitum & honestum sit, quod juratur, seu verbo DEI & bonis moribus conveniens. Non enim juramentum obligat, quod contra bonos mores est, *c. 28. de R. F. in 6. illudq; nec vinculum iniquitatis esse debet. c. 18. C. 22. qv. 4. Martini Comment. Forensi. Tit. 18. §. 1. n. 82. segg.*

XX. Verum hunc defectum non ab animi interno proposito derivare possumus, quo ipse jurans efficit, ne in juramento suo sint veritas, judicium & justitia, ejusmodi enim proposito dolosum perjurium committitur, quod ad nostrum examen non pertinet, sed ille aliundè accersendus erit, & quidem ex causis, ab extrinseco quodam accedentibus, quae sufficientes putantur, ad istos comites in jurante impediendos. Ex illis primam constituimus *nimiam & frequentem*

Causa dandi veniam est defectus comitum qui in juramento adesse debent.

Et quidem si eos impedias in jurante aliquid extrinsecum, ut est, frequentens juramentorum delatio, quae hic improbat.

juramentorum delationem, quando nihil ad finiendam contro-
 versiam facilius esse putatur, quam juramentum. Experien-
 tia testis est, tam confundi probationum ordinem, ut jura-
 menta, quæ postremum & subsidiarium medium probandi
 esse debebant *c. 2. X. de Probat.* primo loco adhibeantur. Illis
 citra necessitatem in causis sæpe levissimis locum faciunt, &
 magistratus, ut indagandæ veritatis molestiis superfeedat, aut
 de aliis mediis altius consultandi sibi negotium non faciat, ad
 quæ tamen accuranda officii sui necessitudine obligatus erat,
 nihil prius esse putat, quam fidem & veritatem à juramento
 petere, ita apud se statuens: id ad torquendam conscientiam
 expeditum medium esse, quod urget & stimulat homines, ut
 in mente recondita sine reservatione proferant, & prolata
 deinde vera faciant. Idem etiam sine personarum delectu,
 sine vitæ, sine fidei ac religionis circumspeditione quemcunq; ad
 jurandum obligat, & maximè ubi ab omnibus ex civitate jura-
 dum est, satis illi est, si modo quis digitos erigere & præeuntem
 verbis in juramentum conceptis iisdem sequi possit, quo ipso
 toties contra leges & canones peccatur, qui neminem, qui
 de perjurio suspectus esse potest, ad juramentum admittunt,
*c. 5. 6. 13. C. 22. qv. 5. c. 13. 54. & 56. X. de Test. & attest. c. 3. X.
 de Cohabit. Cleric. L. 2. C. de Indict. viduis.* Menoch. de *A. J. Q.*
lib. 2. Cent. 2. Cas. 192. Amel. de *Consciens. lib. 4. qv. 12. n. 38.*
 toties quoq; periculum causæ inducitur, quod jurare iustus
 in propria sua causa testimonium dicere debeat. Insuper ne-
 gligitur, quod à Syracide cap. 23. v. 9. seqq. præscriptum est:
*Juramento ne consuefacias os tuum, nec ad eam consuetudinem
 nomen Sancti sæpe adhibeas. Sicut enim Servus crebro vapu-
 lans, non caret vibicibus, ita qui jurat atq; assiduo nomen DEI
 usurpat, non fasile culpa carebit. Vir crebro jurans replebitur
 scelere, neq; à domo ejus flagellum recedet. Quum impiè quic-
 quam commiserit, ipse culpam suam sustinebit, quam si non agnoscat,*
 can.

eandem conduplicaverit. Ac ne temerè quidem usus jurejurando, innocens judicabitur, nam domus ejus crebris incurfionibus appetetur. Est sermo morte quasi quadam veste involutus, absit ut in heredibus Jacob inventatur. Sanè à pijs aberunt hæc omnia, qui in peccatis non involventur. Os tuum jurandi intemperantia ne affuefacias, ex eo enim peccandi occasio existit. Sanè ita perimportunè in innoxias subditorum conscientias dictatura exercetur.

XXI. Sed tanta levitate magistratus quid aliud apud credulum vulgus efficitur, quam quod multi juramentorum gravitatem tanti non æstimant, quanti debebat fieri. Illis ex isto frequenti usu penitus persuasum est: ita mores velle & magistratum statuere, ut ad interrogata sub juramento respondeant, cæterum nihil ultra valere attestationem sub sancti Numinis invocatione. Qua opinione irretiti, illi deinde sine judicio, sine veritatis & causæ scrutinio facillimi jurant, ac ita dum harum non satis gnari erant, pejerant, vel ut Imperator in *L. 2. C. de Indict. viduis*, loquitur, ex legis necessitate & colorato sacramento perjurium committunt. His, si ita factum, ab ordinaria pœna perjurii veniam tamen dare convenit, cum culpâ illorum, quibus parere habebant necesse; deliquerint *arg. L. 37. pr. ff. ad L. Aquil.* & deferentes Auctores perjurii censendi sint, quia qui non impedit, quod impedire debebat & poterat, ejus eventus causa est, qui inde sequitur *L. 60. ff. de R. J.* Adducam huc salutare & notatu dignum monitum, quod Robertus Sanderson *de Monitum Sandersonii hæc de re.* *Juram. Obligat. Prælect. 7. §. 13. in f.* magistratibus suppeditat, ne facile & sine consilio ac necessitate inducant ad jurandum aliquem: *Utinam, enim inquit, meminere omnes, qui in magna potestate, conscientia, fama, nomini suo quam sedum & indelebilem characterem inusserit Jerobeamus filius Nebar, quod populum Israeliticum pellexerit ad peccandum.*

& quantopere gravem DEI iram in se provocent, qui potestate sua, quam DEUS unicuique dedit ad constructionem & non ad ruinationem, abutantur in perniciem aliorum.

Impedit Comites juramenti vehementis animi affectus ut Furor, Amoris astus, Ira

XXII. Post hanc causam vehementem animi affectum, ponimus, qui in jurante iudicium intervertit, ne deliberato juret. Sed major esse nequit, quam *Furor* qui penitus intellectui obstat. Hinc si furiosus in conspectu inumbratæ quietis constitutus juraverit, & postea sanæ mentis compos juramentum revocet, nihil erit quo noceatur ei, ut potius miseratione dignus sit, qui à suo furore punitur *L. 18. §. 1. ff. de A. P. L. 14. ff. de Offic. Præsid.* Furori proximus est, & quædam ejus species *Amoris astus*, qui sæpe homines ad insaniam adigit, & ideo etiam perjuriis levandis prodest, juxta vulgatum versiculum:

Jupiter è cælo perjuriam ridet amantum.

Ira quoque & *Excandescencia* brevis furor dicitur. Licet enim actus, qui animi iudicio fiunt, ex eo etiam peracti videantur, si subito & nulla prævia deliberatione facti sunt, in jure tamen requiritur, ut certâ & verâ scientiâ fiant *L. 76. ff. de R. J. quam cum non habent vehementiore irâ accensi, ratum & validum quoque esse nequit, quod hoc affectu egerint. L. 48. ff. d. t. L. 3. ff. de Divorc.* Barbofa *Theaur. loc. comm. lib. 9. c. 116.*

Ebrietas.

XXIII. Est est *Ebrietas* quæ mentis exilium inducit, & ebrius dormienti similis habetur, qui vitam obdormire dicitur *c. A. crapula 14. X. de vir. & honest. cleric. c. 6. Distinct. 35. c. 7. C. 15. qv. 1.* Quod igitur in magna ebrietate juratum est, & postea à sobrio improbatum, id erit, ut venia condonetur *Setser de juram. lib. 1. c. 6.* Nisi ratificatio post cessantem crapulam intervenerit, hæc enim, quia eo tempore interponitur, quo validè jurari potest, præcedens vitium excludit. Et ea quoque à furioso facta valet *L. ult. ff. de Bon. Possess. Dec. Consil. 112. Hering. de Fidejuss. cap. 7. n. 121. seqq.*

XXIV.

253

XXIV. *Metus* quoque injustè illatus ob instans vel futurum vitæ aut corporis periculum animum perturbat, qui Varrone *lib. 5.* definiendo dicitur: motus vel affectus animi, qui ab expectatione alicujus imminentis mali efficitur. In causa ille est, quod, qui metum passus est, humanitatem & auxilium mereatur *L. 14. §. 5. L. ult. §. 1. ff. Quod met. caus.* nam ne improbus, qui cum intulit, ex sua malitia commodum reportet, succurritur ei, qui ejus malitiam pertulit. Modo tamen metus à parte patientis gravis sit, qui in constantem virum cadere potest *L. 5. §. 6. ff. d. 1.* & à parte inferentis injustus. Vanus enim, aut qui justè ex juris permissione inferitur, in jure nullum effectum producit *L. 7. §. fin. L. 21. pr. L. 22. ff. eod.* Bachov. *ad prim. par. ff. d. 1. cap. 1. num. 4.*

XXV. *Dolus* delictum est, quo quis inducitur, ut credit, rem ita se habere prout alter dixerat, quæ tamen postea aliter se habere deprehenditur. Is in decepto scientiam excludit, & ideo in eo nullam obligationem ponit, utpote quæ sine consensu non contrahitur. *L. Et eleganter 7. ff. de Dolo malo.* Quod si igitur *dolus* in causa juramenti sit, juranti qui ab ejus vinculo discedit, venia non denegari poterit, nam ille semper à juramento exceptus intelligitur, adeo ut tacitam conditionem habeat: si dolus malus abfuerit. *c. 2. de Pact. in 6.*

XXVI. Ut in dolo decepto consensus deficit, ita & in errante. De hoc Jctorum regula invaluit: Errantem non consensum nec voluntatem habere, nec contractum aut juramentum *errore* copulatum subsistere, proinde negotium gestum erranti non obesse. *L. 15. ff. de Furisd. L. 4. §. ult. ff. Si quis caut. l. 16. §. 2. ff. de R. J.* Quod Pontifex exemplo inquisiti declarat, qui juraverat respondere ad interrogata, quem tamen post confessionem adhuc audiendum putat, si pro-

si probare velit excusationes, quibus eam non perimere sed exponere satagit, *c. 18. X. de Accusat.* Glossa ad *c. fin. verb. justa causa de Furej, in 6.* Venit vero error ex varia causa, & sæpe ex ambiguo legis aut pactorum sensu. Item, si verba juramenti capriose proposita fuerint, quibus conscientia, vitæ, libertati aut fortunæ proximi laqueus injicitur.

Simplicitas.

XXVII. Veniam porro à perjurio meretur *Simplicitas*, si quis prætendat se nescivisse, quod hæc juramenti necessitudo sit, si ve quod prælecti juramenti verba non probè intellexerit, *Carpzov. Pr. Crim. P. 1. qv. 47. num. 47. & 51.* *Simplicitas* enim indicium imbecillioris animi est, cui leges sunt amicæ, cum dolum excludat, & non raro in jure nostro ob simplicitatem lapsis gratia donatur *L. 7. ff. de Jurisd. L. 2. §. ult. ff. de in jus voc. L. 3. §. ult. ff. de Suspect. tut. L. 13. ff. de Re judic.* Ue tamen vera & non simulata simplicitas fuerit, quæ machinando serpentis astutiam imitatur *c. 5. §. Habeto C. 16. qv. 1.* hæc enim rectè inspecta non nomen sui generis retinet, sed ipsa dolus est & detecta reprehensionem judicis incurrit *arg. L. 13. §. 14. ff. de Offic. Præsid.*

*Mutatus re-
rum vel per-
sonarum sta-
tus.*

XXVIII. Quando status rerum vel personarum mutatus, ut juxta Prudentum judicium ejus eventum videatur jurans non voluisse comprehendere, audiendus est, si jurata revocet & nolit illis constringi, quia omnis promissio sub ea clausula censetur inita: rebus in eodem statu manentibus. Mutato nempe statu nova eveniunt, de quibus, utpote incognitis & incogitatis, nemo disposuisse præsumitur, *L. 35. ff. de Pact. L. 5. §. 1. & f. ff. de Transact.* nec juramentum ad ea extenditur. *c. 25. in f. X. de Elect. & electi possess.* Hinc quod Tiberius Imperator Equiti Romano gratiam fecerit, qui juraverat se nunquam uxorem suam repudiaturum esse, ut tamen postea in stupro deprehensam dimitteret, id ita declaravit Imperator, quod juramentum ad istum casum non per-tingeret;

tingeret, cum jurans non cogitare potuit de tam fœdo uxoris crimine, multo minus se obligasse ad cohibendum tunc adhuc, cum uxor mariti consortio sese indignam fecerat. Sueton. in *Tiber. c. 35.*

XXIX. Ob vitium materiæ, si illicitum vel impossibile promissum fuit, justitia à juramento tollitur, & ejus neglecti proinde nec pœna perjurii metuitur. Igitur adversus ea, quæ DEI & civitatis sunt, juratum pejus servatur, quam male juratum fuit, nam facere non possumus, quæ lædunt pietatem, honestatem & gratiam DEI excludunt. *L. 15. ff. de Condit. insti.* Quod David intelligens, juramento se interfecturum Nabal & ejus familiam parere volebat, ne impletionem promissi majus injustitiæ scelus incurreret *1. Sam. XXV. 22.* Sed contra Herodes Tetrarcha impium Jusjurandum homicidio Johannis in gratiam Saltatricis iniquius ibat impletum *Matth. XIV. 7. add. Act. XXIII. 12 c. 18. C. 22. qv. 4.* In eo etiam quod vires humanas superat, juramentum infectum relinquatur, etiamsi demum post illud promissum impossibile fiat, vel nimis onerosum reddatur ei, qui id implere debebat. Frustra namque exigitur, cui natura impedimento est, aut quod vires obligati superat. Modo hoc ultimo casu obligatus summum conatum adhibeat, ne quid sua culpa alter detrimenti capiat. *L. 31. C. 185. ff. de R. J. Sanderfon d. Tr. Prælect. 2. §. 12. C. de Obligat. conscient. Prælect. 6. §. 6. seqq.* Siquid saltem jure positivo invalidum, quod tamen naturæ aut jure divino non vetitum est, super eo præstitum juramentum Jus Canonicum servare statuit, quo ita disponitur, ut omne juramentum, quod non redundat in præjudicium tertii, nec vergit in æternæ salutis dispendium, obliget *c. 28. X. de Jurej. c. 2. de Paol. in 6.* Quo tamen in casu actus per se invalidi non validi redduntur, sed jurans solummodo religionis vinculo & conscientiæ ad promissa præstanda adstringitur *Lauterb. Tr. Synopt. de Juram. §. 1. n. 13. seqq.*

A vitio materiæ sic veniale Perjurium.

XXX.

*Non vero ex
ejus levitate.*

XXX. Sunt qui etiam perjurium veniale ex levitate materiae æstimant, commoti ratione, quod sicut violare juramentum ex causa honestante extra vicium ponitur, ita etiam ex causa parvitatæ materiae, utroq; enim casu statim in principio juramentum non recta intentione emissum est, quod tamen debebat fieri Navarr. in *Manual. c. 12. num. 10 & c. 18. num. 7.* Verum cum illo casu materia objectum ipsius peccati sit, non hoc posteriori casu, materiae valor aut quantitas perjurium non excusatum faciet, nam satis, quod res exigua honesta & licita sit. Inde quanta irreverentia jurantis videretur, qui, quantum in se est, facere præsumeret, DEum in causa sua testatum esse falsum Zoef. ad *X. de Jurejur. n. 70.* Balduin. de *Cas. Consc. L. 2. c. 9. Cas. 11.* Uffelmann. de *jure quo homo hom. in serm. oblig. c. 8. §. 12.*

*Dat ei ve-
niam remittens
sibi juratum.*

XXXI. Magnoperè vero levat perjurium remissio ejus, cui ex juramento jus quæsitum erat. Cum enim Deus hic saltem in testimonium vocatus est & ejus vindicta implorata, si jurans temerè sefellerit, nihil decedet testi & vindici, quando voluntate ejus à jure quæsito receditur, qui illud exigere poterat. Hinc Germanorum illud: *Die Hand/welche den Eyd auffnimmt / kan ihn auch erlassen.* Carpzov. P. 2. C. 36. Def. 6. Lessius de *J. & J. lib. 2. c. 42. dub. 12. n. 56. seq.* Azor. *Instit. moral. Tom. 1. lib. 11. c. 9. in f.*

*Definitio
Perjurii
venialis,
& expli-
catio.*

XXXII. Quibus omnibus in summam collectis, de quibus hætenus prolixiores fuimus, nobis Perjurium veniale jam ita describere licebit, quod sit: **TRANSGRESSIO JURAMENTI, OB JUSTAM CAUSAM SUPERIORIS VENIA DONANDA, NE NOCEAT.** Satis patet ex his, non nobis in mentem venisse, antecedenter Perjurium ut veniale defendere, seu ut liceat sub certa spe veniæ perjurium comittere, aut eo animo

animo illud extenuatum reddere, quasi nimii rigoris ejus esset poena, quam salva æquitate non possit superior exequi, nam ita jurare, DEO foret illudere, & aliud mente reservare, quam verbis dicere, quod probrosum non tantum, sed & omni usui juramentorum contrarium esset. Amel. *de Conscient. lib. 4. c. 22. §. 17. qv. 5.* Imo esset in materia repugnans, delicta lege permittente committenda statuere, cum, quæ delicta sunt, legis virtute vetantur *L. 7. ff. de Legib. aut delicta esse nequeunt, quia quod fieri à lege concessum est, id factum, ut licitum agnosci & approbari debet vid. Huber. P. 2. Digress. lib. 1. c. 2. & 7.* Verum Perjurium veniale hic loca consequenter tale dicere voluimus, seu cui commisso legis auctoritate venia concedenda est, in sensu, ut opinamur, apposito, cum, quod venia dignatur, debuit ab initio poenam meruisse, ut venia deinde ei applicari possit. Et ad hunc sensum germanico quoq; idiomate Perjurium veniale non dubitavimus reddere: einen begnadigten Weyneyd.

XXXIII. Restat ut verbo adhuc resolvamus argumenta, *Resolvuntur.*
 quæ nobis ob stare videntur. Ex communi Dd. sententia, *o'stancia ar-*
 quæ ad omne Perjurium dolus requiritur Clafen. *ad Constit. gumenta.*
Crimin. Caroli V. art. 107. Setler. de Juram. lib. 1. c. 27. n. 3. & 8.
Lauterb. Coll. Theor. Pract. Tit. de Jurej. §. 23. seq. ita argu-
 mentari possit: dum dolum in nostro perjurio excludimus,
 nec perjurium dicendum, nec de veniæ concessione labo-
 randum erit. Respondemus, id quidem procedere, si Per-
 jurium in stricto sensu accipiatur, pro eo delicto, quod gra-
 vem poenam in legibus habet determinatam. At etiam in
 latiori sensu, perjurium omne prolatum contra veritatem
 falsum dici posse, cum supra ostendimus §. 12. hic non obsta-
 bit, licet in eo dolus non reperiatur. Deinde ob stare vide-
 tur:

D

tur:

tur : omne quod ex simplicitate, errore, non tatis intellecta materia, aut alia simili causa falso sub invocatione DEI assertum, non juramentum esse, quia ad hoc iudicium requiritur, quod in jurante deliberatum animum supponit, ut credat, negotium ita revera se habere, prout proposuit, multo nimis ejus contrarium perjurium dici posse. Seraphin de Seraphin. *Privil. juram.* 174. n. 6. Verum præterquam, quod Perjurium materiale ex his causis commissum, nemo negaverit, quia veritas non adducta, quæ materialiter adesse debebat, etiam Perjurium formale ita committi negari non poterit, cum culpa, quâ lapsus jurans, qui non debita sollicitudine sibi certam scientiam comparaverat, eum omnino delicti arguat, quod quia in falso commissum, etiam Perjurii nomen haut difficulter recipit B. Dn. Stryk. *de Jure Sens. Dissert. 10. c. 3. n. 4. segg.* Interim quia malitiâ & atrocitate à perjurio doloso distinctum est, veniale id eo facilius redditur, & si non semper ab omni pœna, ab ordinaria tamen excusandum venit. Adhuc contra nos hoc argumentum urgeri posse videtur : absolutionem à juramento saltem re integra concedi, non veniam dari contra commissum perjurium. Müller. *ad Struv. Exerc. 17. lib. 79. n. 8. Einsiedel de Regal. c. 2. n. 2. 54.* ergo perjurium veniale, quod tale fieret postquam commissum, statui non posse. Respondemus : in eo generali sensu, quo omne falso juratum pro perjurio à nobis accipitur, toties perjurium commissum erit, quoties veritas non asserta, aut quoties non servatum, quod juramento promissum erat. Cum tamen ob causas adductas ad ordinariam pœnam procedi non possit, erit perjurium istud, quod veniale dici poterit.

SECTIO POSTERIOR,

Exhibens quasdam Perjurii venialis Species.

I.

STante sententia, Perjurium dari veniale, jam ex-
pendendum erit, an hoc in omni genere jura-
mentorum obtineat. Nobilissima vero eorum
divisio, ad quam omnes juramenti species re-
ferri possunt, est, quod aliud sit Assertorium & aliud Promis-
sorium Juramentum. Quoties enim adhibito juramento
Deus advocatur in testimonium rei præteritæ, ejusmodi
Juramentum Assertorium dici solet; quod si vero Deus inter-
posito juramento in testimonium rei futuræ invocatur, id
Juramentum Promissorium dicitur. Illius usus præcipuus in
judiciis obtinet, maximè in quæstionibus facti, ut lites ter-
minentur; hoc in promissis, pactionibus ac in contractibus
observatur, quo jurans pollicetur, se aliquid in posterum fa-
cturum vel non facturum esse.

*Juramentum
aliud Asserto-
rium &
aliud Promis-
sorium.*

II. Primum de Juramento assertorio despiciamus, an un-
quam contra hoc commissum Perjurium veniale reddi possit?
Et ne ex longinquo species ejus accersamus, in medium pro-
ducamus juramentum, quo subditi obligantur æstimare pa-
trimonii sui pretia, ut de eo in publicum usum conferant
centesimum nummum, vel nummi hujus dimidium, den
Hundertsten/ oder den halben hundertsten Pfennig. Exigente
enim necessitate publica collectam imponi posse subditis,
quies & salus Reipubl. dicitur, cujus administrandæ & con-
servandæ collecta & tributum media sunt, quæ proinde
ejus nervus dici & salutari solent *L. 1. §. 20. ff. de Quæstionibus*

*Omnis colle-
ctarum à
subditis præ-
standum ex-
igiti publica
necessitas.*

D 2

Illis

275

28 SECTIO POSTERIOR, EXHIBENS QUASDAM

Illis conservari publicam salutem, Justinianus Imperator in Nov. 161. c. 2. extertis verbis proposuit: *Neg. enim aliter licet conservare rempublicam, nisi pientissime prestationes importentur in publicum, ex quibus & militares nutriuntur copie, ut resistatur hostibus, & per agros ac urbes agantur excubie: perfruuntur item reliqui ordines attributis sibi salariis, reparantur quoq. muri & urbes, deniq. omnia alia proveniunt, qua communem subditorum utilitatem concernunt.* Idem in Nov. 149. c. 2. pari verborum pondere loquitur: *Impossibile est, ut sacris eribus non illatis aliqua Respublica conservetur. Militares namq. copie assignato sibi salario inde percepto hostibus resistunt, & collatores a barbarorum incursionibus & truculentia vindicant, deniq. agros atq. civitates a latronum, alioq. modo incompositam vitam sectantium, ut & irruptionibus agendis excubiis defendunt.* Ex illis etiam relique cohortes, ea qua ipsi attributa sunt, accipiunt, muri atq. civitates indidem restaurantur. Cum vero tali impositione civium premantur patrimonia, ne extortores sint bonorum eorum civitatum rectores, censum ad facultates accommodant, & ut quisque centesimum bonorum suorum nummum, vel saltem ejus dimidium ærario publico inferat, statuunt. Usitatus fuit hic modus collectandi Belgis, qui Anno 1665. cum Anglis implicati erant, Theatr. Europ. Tom. X. p. 37. & hic Gedani non semel tantum adhibitus.

Quod ad centesimum nummum patrimonii quandoq. dirigitur.

Qui ut sine fraude solvatur median- te juramento inferri jubetur.

III. Ut vero æstimatio bonorum ingenuè ab omnibus & bona fide fiat, & ne suppressione facultatum minus solvatur egenti Reipublicæ, quam a quolibet provisio superiorum postulat, sub religione jurisjurandi unicuiq. imponitur, ut prævia diligenti æstimatione omnium bonorum suorum summam faciat, & de illis indictam collectam in cistam publicam conjiciat. Formulam Juramenti talem Ordinatio de Anno 1710. trium Ordinum conclusio hic Gedani roborata præscribit,

bit, quæ hoc anno 1712. ob iterum collectam indictam his verbis repetita fuit: Ich schwere/ daß ich alle mein Haab und Gut fleißig überschlagen / und vor den Wehrt desselben den halben hundertsten Pfennig laut vorgeschriebener Ordnung richtig abtrage. So wahr ic. Simul ibi in perjuros hæc pœna statuta legitur: Da auch jemand betroffen oder aber überwiesen würde / der in solchem Einbringen ein Erbe, liegende Gründe / fahrende Haabe / unmündiger Kinder Geld oder Güter wissentlich verschwiege oder unterschläge / der soll als ein Untreuer und Weynepdiger Ehrloß gehalten / und vermöge der Rechte darumb gestrafft werden.

IV. Fatendum facilem modum hunc esse, adigendi subditos ad accuratam bonorum æstimationem & contributionem ingenue faciendam, sed quam facilis etiam sit descensus ad perjuriam, ipsi non diffitentur, qui istum modum imperant, vel saltem non contradicunt, quo minus imperetur. Cum tamen sponte agnoscant, ab omnibus non pari religionis candore & conscientia ad jusjurandum accedi, & multis chariorum esse pecuniam, quam propriam suam conscientiam, ad præcavenda perjuriam, quibus divina ira concitatur gravius, præstaret omnino vel alium modum præscribere, vel saltem eo jurandi modo cautius procedere. Ne id mea sententiâ statuere videar, adducam judicium B. Ziegleri, J.Cti eruditione & judiciorum experientia inter paucos, qui in Tractatu suo de Jurib. Majest. lib. 2. cap. 3. §. 30. hæc inter alia habet: *Quod professionem bonorum attinet, optandum esset, tam ingenue eam fieri ab omnibus, ut justitia inter concives accuratè servari possit. Sed cum tanta sit quorundam perveritas, ut celare suas facultates malint, quam egenti Reipubl. subvenire, non perpendentes damnum aliorum, sibi dum benè sit, neq. considerantes malum imminens, præsentia dum bona sunt, non vi-*

*Eo tamen
caute uten-
dum.*

detur iniquum, ut urgente Reipubl. necessitate, jurata à tali-
bus exigatur professio. Ubi tamen prudentiam Censorum maxi-
mè necessariam esse animadverto, quodq; in hoc negotio cir-
cumspèctè agendum sit, diuturna belli Germanici calamitas ubi-
que locorum edocuit. Cum enim faciles sint nonnulli ad ju-
randum contemptu religionis, alii perquam timidi metu divini
numinis usq; ad superstitionem L. 8. ff. de Condit. instir. ita ut
subtili reverentia tenti nec verum sacramentum prestare patian-
tur L. 21. Cod. de fide instrum. sanè indiscretè ad juramentum
confugiendum non est. Et ideo, qui habet præsumtionem pro se,
ei non facile deferendum est juramentum, sicut nec ei, de quo
suspicio est, commissi posse perjurium. Videri possunt plura
hanc in rem apud laudatum Autorem, ubi de æstimatione
bonorum salva justitia & conscientia facienda quædam ha-
bet, & an quis etiam de bonis extra domicilium sitis cen-
sum solvere debeat?

Examinatur
an rectè co-
gantur Chri-
stiani jura-
re, cum Ana-
baptistis re-
missum sit?

V. Et certè, quid prærogativæ in materia Juramentorum
Anabaptistæ præ Augustanæ & Pontificiæ religionis confor-
tibus habere debeant, non satis liquido constat. Equidem
jam dudum prudentioribus displicuit, Anabaptistarum con-
testationem sub formula eorum Sectæ sanctissima bey *Wan-
nen und Wahrheit* pro juramento sufficere, qui volunt, ut
sub mentione Numinis Divini veritatem testentur, cum illi
ipsi agnoscant, id quod sub tali formula confirmant, loco
juramenti esse. Proinde cum Anno 1678. d. 10. Maji in Senatu
Hamburgensi pro illa contestatione pronuntiatum, quod lo-
co juramenti valere possit, postea vero revisione petita ad
Collegium Juridicum Francofortanum d. 15. Nov. ejusd. anni
causa perlata esset, hoc illud emendavit, & pronuntiavit:
*Daß er schweren solte zu Gott auff sein heiliges Ewan-
gellium referente B. Strykio in Usu. Mod. ff. iij. de Furejur. §. 3.*
Et regnante Wilhelmo III. in Anglia Quackeris hæc formula
jurandi

jurandi præscripta fuit: *J. A. B. do declare in the presence of almighty God the Witnes of the truth, of What I say* quæ latinis reddita ita se habet: *Ego A. B. in presentia Omnipotentis DEI attestor veritatem ejus, quod dico*, nec illi hoc anno, ut ex relationibus hebdomadariis Londino à d. 5. Febr. transcriptis percepinus, coram Parlamento enixè supplicantes, ut nomen DEI in contestatione veritatis ab ipsis facienda ommitteretur, eaque sola voce *Ita* vel *Non* in posterum perageretur, auditi, sed contra eos à Parlamento pronuntiatum fuit, & ut porro præscriptam formulam sequerentur declaratum. Nihilominus videmus, plurimum his Sectis, ex perversa fidei suæ hypothesi, adeo indulgeri, ut sola affirmatione & negatione pro fide & veritate certioranda defungantur, vide quæ hanc in rem copiosè disputat Dn. Joh. Sam. Stryke *Meletem. de juram. Melet. 2. cap. 2. §. 11. & Melet. 3. cap. 1. §. 10.* Nam & hic Gedani Anabaptistæ, in casu memorati oneris præstandi, prius interrogati: an ex usitato apud illos juramento sub voce *Ita* vel *Non* sese declarent, quod centesimum nummum exhibeant, sola voce *Ita* in responsione pro juramento utuntur. Cur ergo adeo omnes, qui purioris professionis & religionis christianæ sunt, sublestæ fidei esse nos ipsi eorum consortes suspicamur, & cur magis ab his quam illis fucatam veritatem præsumimus? Sanè si subcominatione gravissimæ pœnæ, si contra factam assertionem res aliter deinde deprehensa fuerit, unicuique veritatem dicere imponeretur, quanta perjuria & quantæ pœnæ ex illis in totam civitatem redundantes evitari possent.

VI. Hic quæstionem tractabimus, an in materia centesimi nummi solvendi casus dari possit, ut perjurium commissum veniale fiat? & non posse ratio est, quia omnis jurare iustus ad veritatem dicendam, cujus solus gnarus est, simpliciter tenetur, proinde aliter agentem, qui mente non intendit, non dubitandū

*An locus sit
juramento
veniali in
casu centesimi
nummi
solvendi Ra-
dit, non dubitandū*

32. SECTIO POSTERIOR, EXHIBENS QUASDAM

dit, quod verbis dixerat, & ita fortè legem accipit, satis fieri eidem, dummodo id, quod facere potest, solvat, licet non solvat ad præscriptam legis formam, aut si modo pro sua dimidia parte bonorum solvat, licet non solvat de altera dimidia, quam uxoris esse supponit, quæq; ei jure statutorio necessario relinquenda, à scopo longè recedere, & damnata reservatione mentali magistratui illudere, qui mediante juramento certus esse volebat, quemlibet ad quantitatem bonorum suorum publico succurrere, hinc contrafacientem non gratiam mereri, sed pœnam, qua plectendus, quam in perjuros supra citata Ordinatio constituit. Et tantoperè ad asserendam veritatem jurantem obligatum esse statuunt Dd. ut & in casu imminentis maximi mali potius durissima quæq; imo ipsam mortem pati debeat, quam malum falsitatis committere, illudq; juramento asserere & stabilire Franzk. *lib. 3. Resol. 3. n. 20.*

*Affirmatur
questio circa
bonorum
æstimationem
error com-
missus.*

VII. Verum licet nullum dubium, hæc omnia summo jure procedere, & omnino vera esse, si quis proposito fallendi veritatem juramenti subtrahat, ac arte in fraudem legis excogitata illam ad debitam quantitatem solvendam non obligare fingat, proinde minus præstet publico, quam vinculum legis exigit; nihilominus cum in hac materia circumstantiæ appareant, quæ illum rigorem juris temperant, nec semper tantopere contrafacientem redarguunt, illa non planè expers omnis perjurii venialis, seu cui à pœna ordinaria venia concedi non possit, dici poterit. Verlamur hic circa faciendam æstimationem bonorum nostrorum, quæ sæpe variat, & propter tempora, propter locorum commoditatem, rerum raritatem, subtilitatem ac elegantiam artis, aliamq; similem causam suam difficultatem habet *L. 63. §. f. ff. ad L. Falcid.* Res item hic in æstimationem veniunt, quas nunquam certo valore æstimatas videbis, publicè licet constitutorum æstimatorum

torum iudicio interveniente. Concurrunt causæ, quod quis nolit rerum suarum pretia taxationi aliorum subicere, ne secreta patrimonii sui pandantur. *L. 2. C. Quando & quib. quar. pars* qui tamen interim nec ipse satis aptus est ad illarum pretia definienda. His intervenientibus, si quis minus dedisse publico deprehensus & ita falsi juramenti convictus fuerit, venia tamen dignus erit, ne ut perjurus puniatur. Cur enim non ejus ratio haberetur, qui tanta difficultate circumductus errans à vero discessit? & quis non mitius judicaret pro eo, qui non tam publico suum dare recusavit, quam saltem bona sua profusè jactare noluit? pro tali ignorantia excusatio militat, quæ in negotio difficultatibus intricato, & ubi non agitur de lucro captando, sed tantum de indemnitate habenda, non nocet sed proficit *L. 22. ff. de Condict. in deb. Hahn. ad Wesenb. vis. de Jur. & fact. ignor. num. 3.* Unde nec opus erit *Removeretur* attendi, quod hic ab aliquibus suggeritur, ad evitandum *objectio* periculum solutionis non rectè observatæ, esse aliquid ultra factam à se æstimationem pendendum, cum eo ipso etiam conscientia consulatur, quæ alioquin dubia relinquitur, num præscriptæ legi satisfactum fuerit; nam hic non quid consilii, sed quid juris sit, non quid fieri possit à dubitante, sed quid fieri debeat ab eo qui credit, se justè taxasse bona sua, quæritur.

VIII. Equidem, ut huic difficultati occurratur, in supra citata Orinatione Gedanensi dispositum reperitur, ut *Arax rom-* immobilia, mobilia pretiosa, veluti gemmæ, margaritæ &c. *pore solutio-* item merces mercatorum æstimentur juxta valorem, quo *nis rerum* constant tempore centesimi nummi solvendi *§. Die Erben* *pretium ex-* *liegende Gründe* &c. quia, cum pars patrimonii solvenda, ea *igi possit?* merito talis erit constituenda, quale tunc est patrimonium meum, & concordat quoque hac in re Jus Civile Romanum *L. 4. §. 1. ff. de Censib. L. 3. §. 5. ff. de Jure Fise. L. 3. in f. C. de Resc. vend.* an tamen præter merces mercatorum, quarum
E
valor

valor ex earum & emptorum copia aut inopia facilius sciri potest, æquè facile aliarum rerum, quæ non sunt in cujusvis commercio, certum pretium inveniri possit, haut tuto affirmari potest. Cæterum si ponamus mercatorem frumentum emisse, & duos florenos pro quolibet modio dedisse, deinde ejus valorem adeò decrevisse, ut tempore centesimi nummi solvendi modius non ultra unum florenum valeat, is si ex hoc ultimo tempore frumentum suum æstimaverit, & ita altero tanto minus, quam in ejus emtionem erogaverat, civitati contribuerit, nemo non judicabit, eum satis fecisse præscriptæ legi, minimeque ab eo pejeratum fuisse. Certè annon idem in aliis rebus, quæ tempore solutionis æquè ac merces vendibiles certam æstimationem receperunt, observari debeat, planè omni scrupulo videtur carere, cum profusus in illis eadem obtineat ratio. Et si aliter statuatur, ac non ex eo tempore, sed quo olim pluris bona valuerunt æstimatione illis imponatur, fieri potest, ut, quando saltem dimidius centesimi nummi indictus, totum solvere habeat necesse ille, cujus bona ad dimidium prioris pretii tempore solutionis depretiata referuntur.

IX. De fortibus seu capitalibus, quas quis in ære Civitatis habet, von denen bey der Kämmerer und denen Hülffselbsten bestätigten Capitalien disponit quoq; dicta Ordinatio quod istas summas quilibet integras computare, & de illis centesimum nummum pendere debeat, non obstante, quod hic temporibus usuras, quas hic loci interesse vocant, Curia non accuratè solverit. Illarum fortium seu capitalium ea vero est conditio, quod Civitas illas præcedentibus temporibus à privati mutuo acceperit, data illis, sub sigillo Civitatis, cautione de usuris annuis pro usu pecuniæ solvendis, & integra forte restituenda à spacio sex mensium computando, quo illa repetita fuit. Recepit illas pecunias non tantum à sponte

Casus deciditur ad alios similes ejus ratio extenditur.

Quando perjurio verba danda ab non estimata nominata, que quis in ære civitatis habet.

offerentibus, sed & Tutores obligatos tenuit, ut pecunias suorum impuberum sub fœnore Civitati darent, quasi optime & in usum impuberum ita creditæ essent, quasq; majorenes facti ab ea semper repetere possent. Id cum factum & hodie alea Civitatis mutata, ut difficile sit ei usuras ab aliquot annis restantes solvere, multo magis difficile sortem integram restituere, quæro hic, si vidua, quæ nendo aut coli cultura vitam tolerare solita, vel si jam paterfamilias, cujus olim impuberis hereditaria pecunia à tutoribus Civitati credita fuit, vel si hodiè tutor impuberum citati, ut de omnibus bonis suis centesimum nummum solvant, & illi quidem jurent, sed tamen de exigua sua suppellectile, quam solam possident, ac tutor de patrimonio suo saltem conferant, nihil vero pendant de summis illis, quæ Civitati creditæ, maximè cum præter illas Tutoris impubes nihil aliud possideat, hic quæro, inquam, an pœna perjurii plecti possint illi, quod ab illis commissum eatenus videtur, quatenus Ordinationi non paruerint? equidem in foro humano neminem existimo adeo inhumanum fore, ut honoris ac famæ privatione, aliaq; quæ contra perjuros statuta est, pœnâ, plectendos judicaret tales perjuros, cum causa doli nulla sit in eis, quæ tantam pœnam meret, quæque ad eam expressis verbis in dicta Ordinatione Gedanensi requiritur *unmündiger Kinder Geld oder Güter wissentlich verschwiege oder* (verbum seu explicativum vid. Strauch. in *Lexic. Particular. Jur. voc. seu*) *unterschlüge*; sed culpa sola est, quod hanc impossibilitatem non allegaverint, ob quam vero nemo infamari potest §. 6. *J. de Suspect. tutor.* Sed an in foro conscientie rei fiant, videtur præmissa distinctione inter omissam solutionem & professionem impossibilitatis decidi posse. Ob non factam solutionem hic nemo in conscientia reus postulari poterit, cum eam nulla lex ad impossibilia, quæ his casibus supponuntur, obligare possit.

*An hoc casu
in conscientia
quis reus
esse possit?*

E 2

Cum

Cum enim magistratus in conscientias subditorum potestatem non habeat, sed solus DEUS ex legibus magistratus, si illa voluntati suae convenerint, conscientias subditorum ad parendum obliget, ubi super impossibilibus aut valde onerosis, & ita non ad voluntatem DEI latae fuerint, nec illis etiam conscientias obligari posse, sequitur vid. Joseph. Hall. in *Confiliar. Cons. Decad. 3. qu. 6.* Ob intermissam professionem, seu ubi quis non indicavit magistratui, quod de illis capitalibus solvere non valeat, in conscientia sibi haurit veniam polliceri poterit, nam a culpa vix liber erit, quae etiam in conscientia aliquem delictorum constituit.

Casus venialis perjurii ab ambiguo Ordinationis Gedanensis sensum.

X. Ab ambiguo legis sensu, si quis non ambigua seu dubitante conscientia, sed persuasus ita legem intelligendam esse, juret & solvat, aliter tamen quam Legislatoris intentio erat, perjurium veniale redditur. Exemplum ejusmodi ambigui sensus reperitur in verbis Ordinationis de nummi centesimo dimidio solvendo, hoc anno 1712. d. 1. r. Januar. ab hac Civitate publicatae, quae ita se habent: **Demnach den halben hundertsten Pfennig in und ausser der Stadt, nach Inhalt der Anno 1710. publicirten Ordnung zu haben und einzusamlen nöthig befunden worden.** In ista vero Ordinatione, ad quam verba haec se referunt, ita dispositum extat: **Die Prediger, Professores, Secretarii** (hic ordo inter haec duo postrema collegia semper servatus, jam nescio quo praetextu praerogativa mutatus) **und Schulbediente werden vor dieser Wahl / bis dasjenige Quantum, weßhalb der hundertste Pfennig angeßet worden / wird außgebracht seyn / gleich andern Bürgern von ihrem ganzen Vermögen abtragen.** Ex verbis Ordinationis hoc anno currente publicatae videri potest, quod juxta illam praememorata persona de omni quoque sua suppellectili, deque bonis non usuras aut pensiones ferentibus, onus indictum ferre debeant; ex verbis autem Ordinationis

1710. editæ colligi potest, quia Quantum istud, cui colligendo dicto Anno centesimus nummus impostus erat, collectus & jam perceptum fuit, quod ex data alias illis immunitate, nunc nihil de istis bonis pendere habeant necesse, quodq; ista Ordinatio in ultimo decreto nec tacta nec comprehensa fuerit. Si quis igitur hac ultima sententia inductus de his bonis nihil contribuit, cum nihil quoq; fecisse constat, quod poena dignum foret, sed quale tandem sit ejus perjurium, venia tamen levandum esse.

XI. Fac quendam destinasse decem millia florenorum, ut ex eorum usuris opem ferat certis viduis aut orphanis ad vitam eorum, illis vero denatis istam summam in usum suum recipiat. Si illa millia non professus fuerit, dubito an poenam perjurii promereat. Memini deliberatum fuisse, num de pecunia, quam quis in comparationem bovis destinaverat, & quæ brevi post solutam collectam impendenda erat, solvendus sit centesimus nummus, ideo quia Ordinatio triginta florenos postulat pro omni suppellectili ad patrisfamilias œconomiam spectante, sub qua etiam carnem mactati bovis continere credebatur. Pari ratione dubitatum, an pecunia, quam quis ad quotidianos usus in marsupio secum portat *das Foppengeld*, huic censui obnoxia esse debeat. Licet vero forte his in casibus contra legis intentionem aliquid fieret, rigidum tamen non decet esse judicem, ne tranquillam conscientiam irriter, quam quis nullâ expressâ lege in contrarium informatam habebat, & ne bono animo errantem poena quadam afficiat.

Alii casus perjurii venialis ex dicta ambiguitatis causa.

XII. Contra dictam Ordinationem ad levandum perjurium porro simplicitas facit. Multis non datur copia consulendi peritos de intellectu legis. Alii crassioris sunt sensus, ut illis calculatio sui peculioli impossibilis videatur. Alii curam non habent, an interea temporis eorum patrimonium creverit, an diminutum fuerit, sed quia jam aliquoties citati ad centesimum nummum solvendum, ejus solvendi tenorem deinde quoque

Urget veniam pro pejerante, ejus simplicitas.

servandum ducunt. Quod casus cujusdam simplicis hominis probavit, qui admonitus à Domino Assessore, ut secundum præscriptam Ordinationem ad onus præstandum accederet, respondit: *ja Herr / ich habß gehört / daß mich die Ordnung trifft.* Pro talibus perjuris ipsa simplicitas intercedit.

*Quando
compensari
possit onus
centesimi
nummi.*

XIII. Adhuc unum casum ex hac materia proferamus. Jurat aliquis, quod juxta legem præscriptam dimidium centesimi nummi exhibeat, sed longè minorem valorem, quam suo patrimonio convenit, in cistam injicit, ideo quia prima vice ex errore pro dimidio integrum nummum injecerat, quem jam injecto minori valore compensare cupit, quæritur an venia dignum judicandum sit hoc perjurium? & quamvis Dd. communiter in quæstione, an compensare possit, qui se soluturum juravit, negativam defendant, si tempore juramenti jam mutuum fuerit debitum, quia jurando compensationi renuntiat, cum alias non jurasset, si debitum compensare voluisset *Lugo de Jus. & Jure Disp. 16. Sect. 6. n. 117. Bachov. ad Treusch. V. 2. D. 25. ab. 11. lit. a. Zoef. ad ff. tit. de Compensat. n. 19. seq.* quamvis etiam compensationem excludat citata Ordinatio Gedanensis in verbis: *ohne Ab- und Berechnung einiger bey denen Stadt Cassen stehenden verfallenen Interessen &c.* hoc casu tamen compensationem admittendam & perjurium veniâ donandum esse ratio evincit, quia satis est, quod nihil detrahat publico, qui hac vice minus injiciendo priorem summam compensat. Alias si nulla ejus ratio haberetur, præ suis concivibus majori onere premeretur, quod cum justitiæ regulis pugnat, quæ volunt, ut inter contribuentés proportio servetur juxta bona quæ quis possidet, & lucrum quod quis è re sua familiari capit. *Klockius de Contribus. cap. 17.* Cæterum an compensari possit, cui ex necessitate publica ager suus ademptus, & nullum pro eo pretium redditum? si unius domus præ aliis oneraria facta per metata aut hospitationes militum? si quis compulsus monetam acci-

*Casus qui-
dam specia-
les inciden-
ter prolasi.*

accipere Principis, cujus valor tacite improbatu erat, aut eandem vel parem monetam in cistam injicere possit? hic non definitiam, sed aliis discutiendum relinquo.

XIV. Possemus nunc ad alias species Perjurii assertorii progredi, quod à testibus non raro committitur, qui errore; credulitate proclivore, negotii obscuritate, verborum interrogantis ambiguitate, aut alia simili causa inducti, sæpe falsum jurant, sed ne nimis prolixi simus, eas mittimus, & ad species quasdam perjurii in promissorio juramento commissi pedem transferimus. Juramenta quæ exiguntur ab illis, qui muneris alicui præficiuntur, & quibus se ad plura uno velur fasce comprehensa obstringunt, à jurante in uno vel altero capite violata, haut quicquam sine venia vindicanda sunt. Sunt enim leviora delicta, quæ in unam duntaxat aut alteram legem impingunt, quam quæ simul & semel in omne imperium civile ruunt, itaq; & leviora perjuria, quæ partem, quam quæ summam officii jurati violant, consequenter etiam leviore animadversione reprehendenda Pufend. *de F. N. & G. lib. 4. c. 2. §. 23.* Sanderf. *de jur. oblig. Præf. 3. §. 18.* Quod multo magis obtinet, si juramenta disjunctivè & hoc sensu obligent, ut vel jurans promissis obedientiam præstet, vel, si contravenerit, indictam mulctam ferat, quia hoc casu obligatio jurisjurandi rigidior esse nequit, quam legis ad officia, cujus observantiam quis jurejurando promittit. At qui hæc tantum vel ad obedientiam vel ad poenam obligabatur Uffelman. *de jure quo homo homin. in serm. oblig. cap. 10. §. 5.*

*Perjuria
contra pro-
missorium
juramentum
officii sui
quando sint
venialia.*

XV. Fieri tamen potest, ut etiam quis in totum non servet, quod juramento promiserat, nec tamen perjurii poenam incurrat: Casum de subditis proferimus, quorum superior falces, sibi ad conservandum populum commissos, non pro salute ejus observat sed in perniciem vertit, & illud à Cicer. *1. Offic. 124.* dicitur prolatum: *Magistratus proprium munus est intelligere, se gerere personam civitatis animo suo eijcit.* Hoc si certum & notorium sit.

*Subditi ho-
magium
cum venis
violare possunt
quando
Princeps sic
Tyrannus.*

fit, condonandum est subditis, si fidem homagio promissam non amplius impleant, sed sese ab ulteriori obsequio erga superiorem subtrahant. Obligatio enim, quæ inter Principem & subditos est, mutuo vinculo necitur, & horum observantia tamdiu durat, quamdiu Princeps munus tuendi & conservandi non abjicit. Eo vero palam abjecto, & voluntate Rempublicam hostiliter tractandi satis ostensa, vitio non vertitur subditis, si ulterius obsequium denegent, aut quoq; se in sui defensione præparent, & si eorum saluti aliter consuli non possit, depositione talis hostis & Tyranni salutem suam quærant, securis sui juris, quod nihil faciant contra fidem datam & juramentum præstitum, etiam tot Regum & Principum exemplis confirmatis, qui ex hac causa à subditis recusati & depositi fuerunt vid. *Loccen. Hist. Svec. lib. 3. p. 108. in f. lib. 4. p. 117. sq. p. 126. lib. 5. p. 153. lib. 7. p. 377. Fam. Strada in Bello Belg. Dec. II. lib. 4. p. 476. sqq. Edit. in 410* Ne tamen quicquam horum prius faciant, quam notum sit, superiorem ad eversionem status publici hostilia moliri. Nam peccata Principum in unum vel alterum subditum commissa, aut alia eorum delicta contra Jus naturæ patrata, subditis non causa sunt religionem obsequii abjiciendi, ut potius ad toleranda hæc mala, velut imbrem aut aliam coeli inclementiam obligati maneant. *Joh. Maac. Pontanus Lib. 9. Rer. Danic. p. 598.*

*Uti quando
ab invasore
superati,*

XVI. Cum videant subditi, vi invasoris se circumdatos esse, eumque fraude & armis pulso legitimo principe habenas imperii arripuisse, vires autem legitimum Principem tuendi illis prorsus deesse, si fidelitatem & obsequium invasori jurent perfidiæ aut perjurii pœnæ haut ipsis metuendæ erunt. Est enim boni civis officium, spectare non tantum quod præsentis rerum statui convenit, sed & quod futuro expedit, quo & singulis civibus & toti patriæ benè sit. Si igitur ex imminente sua ruina nihil se profuturos Reipublicæ subditi intelligant, & faciant quod quacunque ratione ad ejus conservationem expedit.

quis

203.
 quis poenæ subjugandos eos judicare vellet. Eos ita facientes, potius secundum legitimi Principis voluntatem agere, præsumendum erit, quos conservari malle creditur, quam ut viribus destituti, nullo cum fructu pereant. Hinc durante invasoris possessione non tantum imperata ejus faciunt, sed & ita adstricti sunt, ut nisi talia fecerint, defuisse officio suo existimentur. Eatenus enim in omnibus ei ut legitimo Principi parendum est, adeo ut subditis non conveniat ejus possessionem in dubium vocare, aut in ejus jura curiosius inquirere, sed sufficere illis debet, quod alius quispiam non sit, qui, saltem quoad illis cognitum est, de jure possidere debeat. Interim hoc jus illis contra invasorem datum est, quod ejus imperio finito, actus ejus intermediæ temporis non amplius obligent, sed leges & omnia ab eo constituta corruant, & tanto magis à successore legitimo abrogari possint, quia hic legitimi sui antecessoris leges servare non obligatus erat.

XVII. Erga Principem, qui regnum pro derelicto habet aut abdicando deserit, subditi sua non amplius facientes, etiam digni judicandi sunt veniâ à jurisjurandi fide. Qui enim regnum deserit, nihil amplius movet in ejus salutem memoratu dignum, quin illud perire & in summum discrimen venire permittit, ut etiam subditos nihil amplius obliget ad obsequium, regimini respondens, quod hoc casu nullum est Bœcl. *ad Grot. lib. 1. c. 4. §. 9.* Hoc jure usi Poloni contra Henricum Valesium sceptræ Galliæ præferentem Coronæ Poloniæ, quem noctu, ut facilius omnes falleret, è regno discedentem & in Gallia permanentem exauctorare non sunt veriti, deque alio capite eligendo deliberandum sibi putavere Thuan. *lib. 58. Hist. p. 7. Pastor. in Floro Polon. lib. 4. §. 4. seq.* Qui vero regnum abdicat, ipse consensu suo subditos à juramento liberat, adeo ut & tacitè ejus remissio facta præsumatur. Talium Principum abdicantium exempla

Aut si Princeps legitimum regnum pro derelicto habet vel eo se abdicat.

extant in Carolo V. Imperatore Thuan. *lib. 16. inf.* Johanne Casimiro Rege Poloniae Hartknoch, *de Republ. Polon. lib. 2. c. 1. § 5* Christina Regina Sveciae Pufend. *lib. 26. Rev. Svecia. §. 28. segg.* Loccen. *d. l. lic. 9. p. 752. segg.* & aliis, etiam priorum seculorum, de quibus vid. Schurtzsteisch. *in Oper. Hist. Polit. Tr. de Abdicat. Princ. 71. ib. 5. & 6.*

Vasallus duorum dominorum, quandoq; cum venia violat vasalliticum juramentum.

XVIII. Accidit nonnunquam, quod quis duorum Dominorum Vasallus sit, & utrique separatim juraverit, quod dominum semper velit praestare incolumem, tutum, honestum, atque omne facturum, quod ipsi utile sit, vasallo vero facile & possibile 2. F. 6. & 7. Schultz. *in Synops. Jur. feud. c. 9. n. 35.* si eveniat, utrumq; eodem tempore ab eo exigere servitia, quae regulariter in persona praestanda 2. F. 55. §. *Firmiter* quaestio est: qua ratione a vasallo obligatio sua expediri possit, ne feloniam incurrat? & hoc casu antiquior dominus posteriori praefendus erit, & illi in persona, huic vero per substitutum serviendum. In omni enim fidelitatis promissione superior vel antiquior dominus exceptus est 2. F. 25. *inf.* cum nemo animam suam mediante juramento ad contraria obligare, & jus alicui quaesitum contrario facto intervertere possit. Hinc a posteriori domino, dum in persona interservit priori, postulandus non erit perjurii, nam veniale id erit, cum ejus offensio disponente jure fiat, qui scit vel scire debet, in juramento fidelitatis sibi praestito semper antiquioris domini personam exceptam esse. Nec prior dominus poenam perjurii a vasallo exigere potest, quando posteriori per substitutum interservit, quia hoc ipso priori non praedicit Dn. Stryk. *in Exam. Jur. feud. c. 18. qu. 22.* Ludwell. *in Synopsi F. feud. c. 3. p. 79.* Quod procedit non tantum si contra tertium ab utroque domino vasallus ad servitia provocatus sit, sed & tunc si ipsi domini inter se manus conferant. Nisi enim in persona priorem dominum adjuvare teneretur, in
ejus

ejus potestate esset, acquirendo deinceps alia feuda, suo facto jus prioris domini deterius reddere, quod jura non permittunt Kohl. *de Servit. feudat. P. 3, n. 18. seq.* Quod si quis plures unius feudi dominos habeat, qui armis inter se contendunt, excusandus erit, vasallus si penitus quiescat, & nulli eorum suppetias ferat. Hartm. *Pist. lib. 2. qv. 47. num. 30.* Schrader. *de Feud. P. 6. c. 6. n. 22.*

XIX. Non tantum quoad feudalem nexum sed & extra illum, si quid extraneo Principi ab alicujus subdito juratum fuit, venia danda erit ei, si prohibente suo Principe id non servaverit. In omni enim juramento, quo quis se obstringit, duo hæc probè subintelligi debent: si rationabilis causa vel jus superioris non obstiterit *c. 10. X. de Sponsal. c. 19. X. de Jur. jur.* Condonandum itaque fuit duobus illis equestris dignitatis Juvenibus in Anglia, qui Anno 1594. à Rege Gallia Torquatam S. Michaelis Ordinem sub juramento receperant, eoque ornamento postea in Angliam redierant, sed à Regina sua Elifabetha coacti, ut, quia ipsa inconsulta hoc fecerant, resignatione facta insignia remitterent, & ex illis ordinis matriculis nomina sua deleri curarent. Cambben. *Hist. Elisabeth. P. 4. d. A. p. 672.*

XX. Est per Orbem Christianum notum juramentum, quo utuntur Pontificii, & quo utuntur Pontificii, qui in Concilio Tridentinum, Evangelici Lutherani, qui in Formulam Concordiæ vel Augustanam Confessionem, & Reformati, qui in Anglia in Religionem Ecclesiæ Anglicanæ jurant, eoque juramento declarant, quod hanc vel illam religionem tanquam DEI verbo conformem secundum suam conscientiam approbent, inque ea fideles perseveraturi sint. Esse hoc juramentum licitum, probari potest argu-
An à juramento Religionis recedere liceat?

mento *Psalm. CXIX. v. 106.* ubi dicitur: *Juravi & præstabo, nempe custodire judicia justitiae tuae* & si declaratio sensus nostri de religione nostra est licita, etiam confirmatio hæc licita erit vid. *Dedeken. Consil. Theol. Vol. 2. Sect. 13. num. 7. seg. Zentgrav. in Summa Jur. Div. Sect. 2. Art. 3. subsect. 1. §. 30. segg. Schilter. in Instit. Jur. Canon. lib. 1. tit. 16. §. 2.* Qua ex causa ita quoque usu observatur, ut qui ad officia Ecclesiastica admoventur, hoc juramentum quandoque præstare debeant. Disquiritur an qui posthabito hoc juramento religionem deinde mutat, venia dignus haberi possit à pœna perjurii? & quamvis quilibet, qui ad hoc juramentum accedit, de religione, in quam jurat, certus esse debeat, secus temeritate non careat, quod contra judicium intellectus agerit, quod cuicumque proxima agendi regula est *Sanderfon de Oblig. juram. Praelect. 3. §. 16.* attamen quia juramentum per se & quatale nunquam firmandæ religionis sufficiens adminiculum est, quæ actus intellectus est, nescius constringi ab ullo externo vinculo, & fides quoque DEI donum, si hoc plenius in animum hominis infusum appareat, & in intellectu clarior lux affulgeat, improbari alicui nequit aut pœnarum fulmini expositus dici non potest, qui ab assumpto priore errore recesserit, & veritatem agnitam securus est. Alias omnes majores nostri, qui in Religionem Pontificiam juraverant, ut perjuri puniendi forent, & illi probandi essent, qui post agnitam veritatem in errore adhuc ob juramentum præstitum persisterent, quod nulla ratione probari & evinci potest.

*Perjurium
Studioforum
veniale.*

XXI. Quando Studiosi cives sunt alicujus Universitatis, ad obedientiam juxta statuta academica jurejurando adstringuntur, & illis inter alia imponitur, quod injuriam sibi illatam nolint per se ipsos aut alios quoquo modo vindicare, connubialem chorearum festivitatem turbare, intra urbis mœnia

mœnia sclopetâ explodere, vociferatione incondita aut barbaro boatu noctem inquietare, Universitatis ministrum aut vigiles nocturnos contumelia vel plaga afficere, & quæ alia capita sunt, ad quæ observanda juramento fidem pollicentur. Sed quotusquisq; est, qui hoc juramentum migrare non præsumeret. Inde ut honori & famæ studiosorum consulatur, eos non præcisè perjuros fieri statuit. Schilter *c. Tr. lib. 1. tit. 13. §. 10.* Juramento autem illi satisfieri, si pœna indicta solvatur, & demum perjurii reos fieri, si citati non compareant, & sese pœnæ eximant, Uffelmannus *de Jure quo hom. homini in serm. oblig. cap. 10. §. 5.* & Joachim. à Beult. *de Jur. vejur. Leg. 1. n. 20. p. 93.* existimant, quia juramenta studiosorum academica non simpliciter sed alternativè obligant, nempe velle jurantem legibus parere, aut si contravenerit, impositam pœnam æquo animo ferre. Nos hoc loco perjurium veniale istam transgressionem appellabimus, quia omninò gratia contra juramentum conceditur, qui modo qualitercunq; pro transgressione satisfacit.

XXII. Variis casibus evenire potest, quod juratum si-^{Juratum} lentium majoris boni impedimentum sit, & inde ejus ruptio ^{silentium} speciei venialis perjurii præbeat. Exemplum in eo, qui ve-^{quando pos-} ritatem celare juravit, & tamen deinde eam ut testis revelat. ^{sit rumpi?}
c. 18. X. de Testib. c. ult. X. de Testib. cogend. Qui juravit non revelare secreta, quæ tertio damnosa aut alias illicita sunt, ea tamen deindè publicat sine perjurii pœna. Quo casu vero cautelæ loco observandum volunt, ne omnibus secretum promiscuè revelet, sed tantum quibus prodesse aut non obesse poterat Setler. *de jurament. lib. 1. c. 17. n. 21. seq.* Huc pertinet, si quis in latrones incidens, ne ab eis occidatur, cogatur illis jurare perpetuum silentium, & cavere quantum in se est de impunitate. Hoc juramentum si quis pro se quidem servaverit,

verit, & quoad suam personam promissam impunitatem non læserit, quoad alios innocentes vero, & quibus exinde periculum obventurum est, non servare voluerit, ac silentium ruperit, nequaquam ei damnosum esse poterit Pufend. *de F. N. & G. lib. 4. cap. 2. §. 9. in f. Lugo de Jusf. & Jure Disp. 22. Sect. 8. num. 235. Tom. 2. Lessius de F. & J. lib. 2. c. 42. Dubit. 4. num. 19.*

*De valore
juramenti
per vim me-
tumq; extor-
ti varia Dd.
sententia.*

XXIII. De Juramento vi metuque extorto, an ejus im-
plementum recusari possit, non una Ddum. sententia est.
Sunt qui id obligare negant, quia in illo duo juramenti co-
mites deficiunt, Judicium & Justitia, sine quibus nullum ju-
rumentum validum est *c. Etsi Christus 20. X. de Jurej. c. 2. C. 22.
q. 2.* Judicium autem hic deficere evincunt, quia nihil magis
id impedit, quam vis & metus; deinde justitiam deesse
ratione ejus, qui metum infert, probant, quia ex suo delicto
nemo contra alterum sibi obligationem acquirere potest,
licet illa juramento firmata fuerit. Præterea allegant, jura-
mentum partem cultus divini esse, illum vero DEO non
placere, qui non spontaneus est, juxta illud diverbum:
*ein gezwungener Eyd ist Gott leid. B. Dn. Stryk. in Usu
Mod. ff. iii. de Juram. §. 20. Pufend. de F. N. & G. lit. 4. c. 2.
§. 8.* Et huc pertinet expressus Text. Spec. Saxon. *lib. 3. art. 41.*
in verbis: *Quicquid homo juraverit aut promiserit ob sua vi-
ta aut sanitatis conservationem, & si ea implere nequiverit,
juri suo in eo non derogabit. Qui alium captivaverit fraudu-
lenter, si se reversurum promiserit, aut alia juraverit, ea adim-
plere non tenetur, dummodo jurando affirmes, se dolose & per
metum ad istam inductum stipulationem.* Alii e contrario hoc
juramentum validum esse pronuntiant, si modo res licita,
quæ à jurante promissa fuit, sive merus sine injuria illatus,
ut si ab incarcerato illud exactum, sive cum injuria conjunctus
fuerit

fuerit v. gr. si latro sub metu vitæ adimendæ juramentum promissorium extorserit, quia ubicunq; verus jurantis consensus est, & res possibilis ac ratione jurantis licita, ita ut sine periculo æternæ salutis & proximi læsione possit servari. Ideoq; dicunt illud maximè propter reverentiam DEI servandum, & quoad hominem, qui metum intulit, ob conscientiam, ne laqueus ei injiciatur, non aliter ab ejus vinculo recedendum esse, quam si superior absolutionem ac restitutionem in integrum indulerit, quorum sententia videtur tam jure Civili probata *11. ff. Quod met. caus.*, quam jure Canonico *c. 8. 15. 28. X. de Jurej. & Judiciorum Praxi* roborata Ordin. Camer. *P. 2. tit. 24. Franzk. lib. 2. Resol. 3. Müller. ad Struv. Exerc. 17. th. 16. lit. β. Layman. Theol. moral. lib. 4. Tr. 3. c. 7. n. 2.*

XXIV. Quamvis vero in hoc conflictu prior sententia nobis longè verior videatur, & posterior vel ideo stare non possit, quod juramentum vinculum iniquitatis esse non debeat, quale hoc casu fieret, si latroni ab eo vi compulsus obligaretur ad præstanda promissa, cum ita non sine peccato cooperaretur, quandoquidem latronem, qui gnarus sibi licere promissum accipere, hoc ipso stimulet ad quævis alia mala patranda. Idcirco nec DEO jurans hoc casu obligatus erit, quia DEus nunquam super innocentes vindictam suam mittit, ut ne quidem, quia latroni ex sua malitia nihil juris obvenire posse novit, in ejus gratiam testatus esse videatur. Præterea ut in Jure Canonico regula illa fundamentum habeat: omne juramentum servandum esse, quod potest servari sine dispendio æternæ salutis, illa tamen simul eodem jure hanc limitationem recipit, modo sine vi vel dolo juramentum præstitum fuerit *c. 8. & 28. X. de Jurej.* adeoq; etiam hoc ipso jure juramenta vi, metu vel dolo elicita nulla sunt, licet citra dispendium æternæ salutis servari possint. Dn. Joh. Sam. Stryk.

Adc.

Probat id ipso jure ad servandum promissum non obligare.

*Et posita con-
traria sen-
tentia tamen
veniam me-
reri*

Meletem, de Juram. III. c. 2. §. 14. seqq. Sed quamvis, ut dictum, prior sententia, quâ nullum declarabatur juramentum, quod vi metuq; extortum erat, verior sit, tamen etiam juxta posteriorem juranti danda erit venia, si juramentum servari à se non posse dicat, ex citata metus causa. Et licet pro conscientia consultius & quoad Tribunal divinum tutius nonnulli esse statuatur, ut juramentum hoc servetur omni modo possit, nec repetatur pecunia quæ fortè soluta secundum juratam promissionem Thumm. *de Juram. p. 98. & 116. seq.* Felde *ad Gros. lib. 2. c. 13. §. 15.* hoc tamen nemini à lege parendi necessitatem injicit, sed consilium est ad tranquillandam fluctuantis conscientiam, quæ, etiamsi dubia aut erronea, tamen homini vinculum imponit. Hertius *Tom. 3. Opusc. lib. 2. Paræm. 31. seq.*

*Nec jura-
mentum
dolo elicitum
servari debet*

XXV. Non minus de juramento alterius dolo elicitum controversitur, quod quibusdam æquè validum & demum judicis absolutione rescindendum videtur, qui ad exemplum Josuæ & primorum Procerum in populo Israelitico respiciunt, quibus Gibeonitas, dolosè se peregrinos esse simulantes, interposito juramento in foedus recipientibus, cognita postea fraude, tamen religioni fuit, juramentum frangere, quod id in nomine DEI præstiterant Josuæ IX. 19. *seqq. c. 23. C. 22. qv. 5. Dedeken. V. 2. Sect. 13. n. 15. Sanderfon. de Oblig. juram. Pralect. 4. §. 12.* Verum attendat modo quis, an juramentum obligare possit ad id, quod nunquam in illud deductum fuit? vel an obligatus dici queat, qui consensum non dedit sese obligandi? qui dolo circumventus jurare, non induxit in juramentum id, de quo quæstio instituitur, ac non consensum dedit ad id se obligandi, sed rem ita supposuit se habere ut ab altero erat proposita. Quod si ita se non habeat, abest longè animus ejus ab obligatione, quâ alteri teneretur, nam
sine

sine consensu nulla contrahi potest obligatio. Igitur statuendum potius, juramentum, quod dolo ab aliquo elicitum fuerat, ipso jure nullum esse, & DEUM ne quidem invocatum fuisse super re, quam alter sibi præstare ex juramento præterdit, sed super re quam in juramento suo adesse putaverat. Seraphin de Seraph. *de Privil. Juram. Priv. 61. n. 19.* Anton. Matth. *de Crimin. lib. 47. tit. ult. cap. 1. n. 5. in med.* Sichard. *ad Auth. Sacramenta Puberum C. Si advers. vend. n. 41.* Cui sententiæ nec Israelitarum præjudicium contrarium est, nam in isto ipso pacto nihil inerat, quod obstabat, quo minus servari poterat ac debebat. Lex enim divina de exciscendis gentibus Cananæis *Deut. VII. 2. Exod. XXIII. 32. 33.* cum temperamento quodam, nisi se submiserint, legibusq; Ebrææ gentis subjecerint, intelligenda erat. Præterea dolus, qui hic suberat, non eo tendebat, ut damnum darent Israelitis, sed ut saluti suæ confulerent; ita Vir summè Reverendus Dn. Joh. Franc. Buddeus *in Instit. Theol. Moral. P. 2. cap. 3. Sect. 5. §. 12.* Cæterum quoad veniam dandam ei, qui ex dicta causa juratam fidem denegat, nec illos difficiles fore existimo, qui huic juramento aliquod vinculum tribuunt, cum dolus satis gravis causa sit, ut eo decepto non decipienti succurratur.

XXVI. Sæpè fieri, tot querelæ in Consistoriis audita testantur, quod incauti adolescentes fidem faciant puellis juramento confirmatam de futuro conjugio, parentibus eorum planè non consultis, nec postea consentientibus, sed magis indies reluctantis, quibus tandem ut reconcilientur, illos facti pœnitet, & ex parentum persuasione se ad aliam personam convertunt, cumq; ea nova sponsalia, prima sponsa relicta, celebrant, ubi, cum id facere queant, venialis perjurii species reperitur. Eos vero ab ista jurata promissione recedere posse, ratio hæc manifesta dicitur, quia jurisjuran-

Filius jurata sponsalia sine parentum consensu celebrata non servans venia donandus.

di valor ex valore negotii, cui accedit, dependet, & omnes conditiones recipit, quæ insunt negotio non jurato *L. 7. §. 16. ff. de pact.* Cum vero simplex promissio sponsalium liberorum sine consensu parentum non obliget, nec juramento confirmata eos obligabit. Tanta siquidem est necessitas consensus parentum, ut sine eo, ipso jure nulla sint sponsalia liberorum, nec parentes ad consentiendum cogi possint. Quare filius, qui obsequitur voluntati patris, & à sponsalibus non legitimè initis recedit, non minus ab ejus vinculo liberandus venit, quam si votum migret, quod DEO inconsultis parentibus præstiterat. Ejus enim, si pater contradicat statim ac audiverit, nulla apud voventem stabilis obligatio remanet, & JEHOVA parcet ei, quia irritum fecit illud pater ejus *Numer. XXX. 4. seqq. Müller. in der ungerathenen Ehe P. 2. p. 286. Setzer. lib. 1. c. 8. num. 11. Carpzov. in Jurisprud. Eccles. lib. 2. tit. 3. def. 58.* Neque scrupulum quendam adherentis perjurii apud adolescentem repudiata puella movebit, quia ipsa in culpa, quod inter amoris illecebras ab incauto & amore furenti juramentum exegerit. Remittunt autem leges jusjurandum incautum, & pœnam perjurii in eum convertendam volunt, qui illud injustè exegit. *Henric. Brouwer. de Jure Connub. lib. 1. c. 13. n. 12. in f.*

Ut si ille qui sponsam defloratam esse postea cognovit.

XXVII. Qui juravit se Titiam ducturum, & deinde certior redditus, quod stupro passio qualitate virginali destituitur, etiam suffragante jure eam repudiare potest. *Lauterbach. Conclus. Theor. Pract. Exerc. 23. tit. 2.* Est enim hoc casu in sponso error, & in sponsa dolus, qui uterqve sufficit ad veniam contra juramentum. Nam virginitas matrimonii cum virgine contrahendi substantia est, cujus defectus errorem substantialem parit, qui matrimonio obstat. Et deflorata, quæ se pro virgine gerit, sponsum suum decipit, cui dolus suus patrocinari non debet. Insuper quæ semel mala, semper talis præ-

præsumitur in eodem genere malitiæ, nam amore suo magis erga eum, cui florem virginitatis decerpendum dedit, quam erga illum, in cuius matrimonium consentire, persuasione aliorum fortè magis, quam proprio affectu commota, propensura creditur. Bruckner. *Decis. Matrim. cap. 20.* Arnisæus de *Jure Connub. cap. 3. sect. 3.* Dn. Pagenstecher. de *Jure virgin. P. 1. §. 35.* Adeoq; etiam puella alias honesta, quæ vi stuprata si se expressè pro virgine gesserit, & juvenem induxerit, ut crederet illam talem esse, adhuc repudiari poterit, quando contrarium post sponsalia apparuit, quia illam quoque si antea hujus rei notitiam habuisset sponsus, ducturus non fuisset Dn. Stryk. de *Dissensu Sponsalit. Sect. 2. §. 34.*

XXVIII Huc transcribemus casum perjurii venialis, ubi quis Urphedam præstitam violaverat. Quidam in Saxonia ob commissum excessum in defensione, vel alio quodam delicto relegatus ad aliquot annos, cum jurasset, ut moris est, se sententiæ pariturum, & ante tempus, in ea præfinitum, elapsum, in ditiones Electoris non reversurum, vix dum uno anno elapso, cum interea parentibus ejus defunctis, portionem sibi ex hereditate debitam, à coheredibus consequi non potuisset, de illis conquestrurus, recta ad aulam proficiscens, libellum ipsemet supplicem Principi porrexerat, impetratoq; rescripto ad magistratum ejus loci, unde relegatus fuerat, cum id ei tradidisset, ab eo confestim in carcerem conjectus fuisset, tanquam qui contra præstitum juramentum ante tempus relegationis finitum in provinciam rediisset. Consulti autem de pœna Scabini, cum & ex narratione judicis & ipsius facti circumstantiis intellexissent, hominem ex simplicitate magis, quam ex proposito peccavisse, eum ut perjurum non puniendum, sed dimittendum censuerunt, admonitum tamen, caveret, ne quid simile deinceps committeret, sed si quid haberet negotii in ditionibus Electoris Saxonie, id aliis expediendum mandaret, nec ipse ante finitum tempus

*Casus venie
data ob vio-
latam Ur-
phedam.*

52 SECTIO POSTERIOR, EXHIBENS QUASDAM &C.

relegationis, si poenam perjurii vitare vellet, reverteretur. Dan. Möller. *lib. 2. Semestr. c. 38.* Carpz. *in Prax. Crim. P. 1. qv. 47. n. 45.*

Alii ubi impossibilitas obstat juratae implerioni.

XXIX. Ulterius notamus, si debitor juravit, quod certo die soluturus sit, & postea pudenda inopia impediatur, quo minus servet juramentum, in eo perjurium veniale fieri. Jam enim non amplius possibile ipsi est servare datam fidem, & præter hoc urget miseria & ejus afflictus status, ut humanius tractetur. *Mev. Levam, inop. debis. c. 9. n. 131.* Benekendorff. *ad Seraphin. Privil. juram. 174. n. 20. 30. seqq.* Ita mercatori à perjurio gratia concedenda qui in nundinis se soluturum juramento promiserat, ubi ei merces emere & domum secum referre licitum non fuit, quibus per negotiationem suos sustentare non potuit. Benekend. *d. l. n. 48.*

Conclusio cum monito de non remere deferendo juramento.

XXX. Atq; hæc sufficiant hoc loco, qui paucos ex innumeris casibus in medium afferre voluimus, alios consulto præterire, nam sub copia rerum laboraret disputatio. Cum vero constet ex his, non semel tantum sed sæpe effectu carere intentionem magistratus, qui tolli dubia per juramentum posse existimat, & ideo sæpe illud defert, sæpe vero illud quoq; sine fructu recidere intelligit, ut, non sine pudore, suæ levitatis culpa ipsum maneat, & insuper adhuc perjuris veniam dare oporteat, opera danda erit merito, ne à prudentiæ cancellis aberret, & quod minus cautè alia veritatis fideiq; indagandæ media neglecta fuerint, sibi imputari faciat. Est juramenti necessarii qualitas, ne deferatur, nisi per illud suppleri possit præcedens semiplena probatio, aut elidi minor ea probatione contra aliquem militans præsumtio; est & hæc omnis juramenti ratio, quod nisi in subsidium, ubi alia via ad veritatem pervenire non possumus, adhiberi debeat. Si ea sprete fuerit, quid aliud tunc? quam parum exercitiæ justitiæ vestigium reliquum manet.

SOLI DEO GLORIA.

Gloria magna Patris fama est: sed gloria
major,

209.

Filius acceptam si auget honore novo.

Perge pio felix conamine: gloria magna
Augetur cumulis læta subinde novis.

*Gradatim ad Sapiencia arcem contendenti, meritisq;
Magnifici Domini Parentis excitato, Nobilissimo
DNO. REYGERO, felicitatem prosperosq; studio-
rum successus infucato affinitatis amore uo-
uet & optat*

DISPUTATIONIS PRÆSES.

Iuramenta putant venialia cuncta
Maligni

Nulla quibus Pietas nullaq; cura Deus.
At Tu sancta doces, venerandaq; jura, Supremo
Quæ nodos stringunt Numine Teste Sacro.
Sic Te Numen amet Frater sic prosperet æther
Sic, juro, in cunctis adjuvet ipse DEUS.

*Applausum Fraternalium
refertur*

A. R.

107

Et in magna et alta laude eius: id gloria

maior

Et in acceptis laudibus honoris novo

Pater pio laud conamine: gloria magna

Insuper cunctis laudibus novis

Gradatione ad 2. dicitur in omni ecclesia, ut in
Magna Domini Patris ecclesie, et in
DNO. ALBERTO, Pontificis profectus
cum ipse in ecclesia officium more veteri
et puri

TRINITATIS PRAES.

Ut in cunctis putant venialis cuncta

Magni

Nulla quibus pietas nulla: cura Deus

Atque in sanctis docet, veneranda: pura, supremo

Quos ubi sumuntur Numine esse sacro,

Sic et Numen ante sacra, sic propter aether

Sic, iure, in cunctis ad ver ipse DEUS.

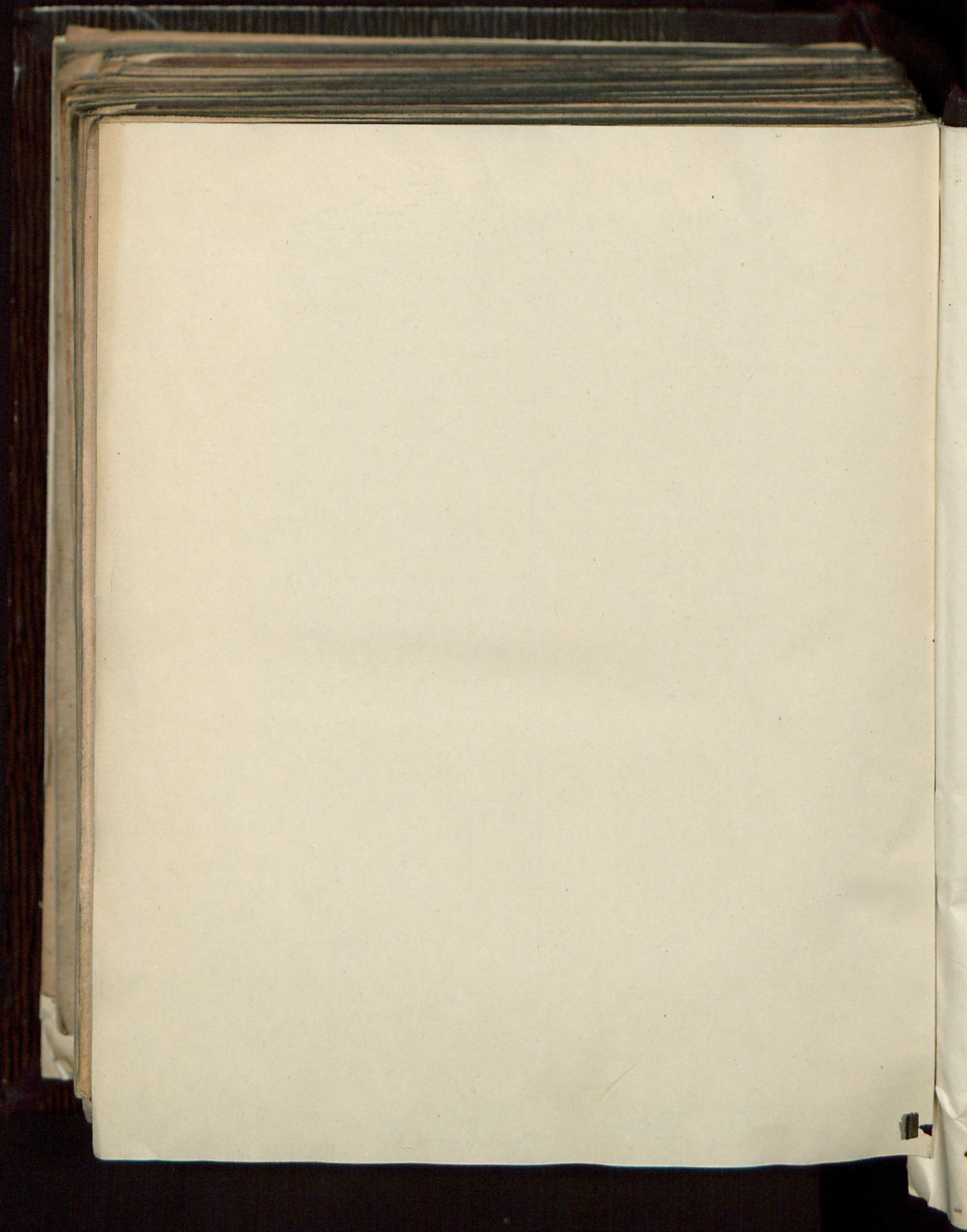
Applausum Patrum

A. R.

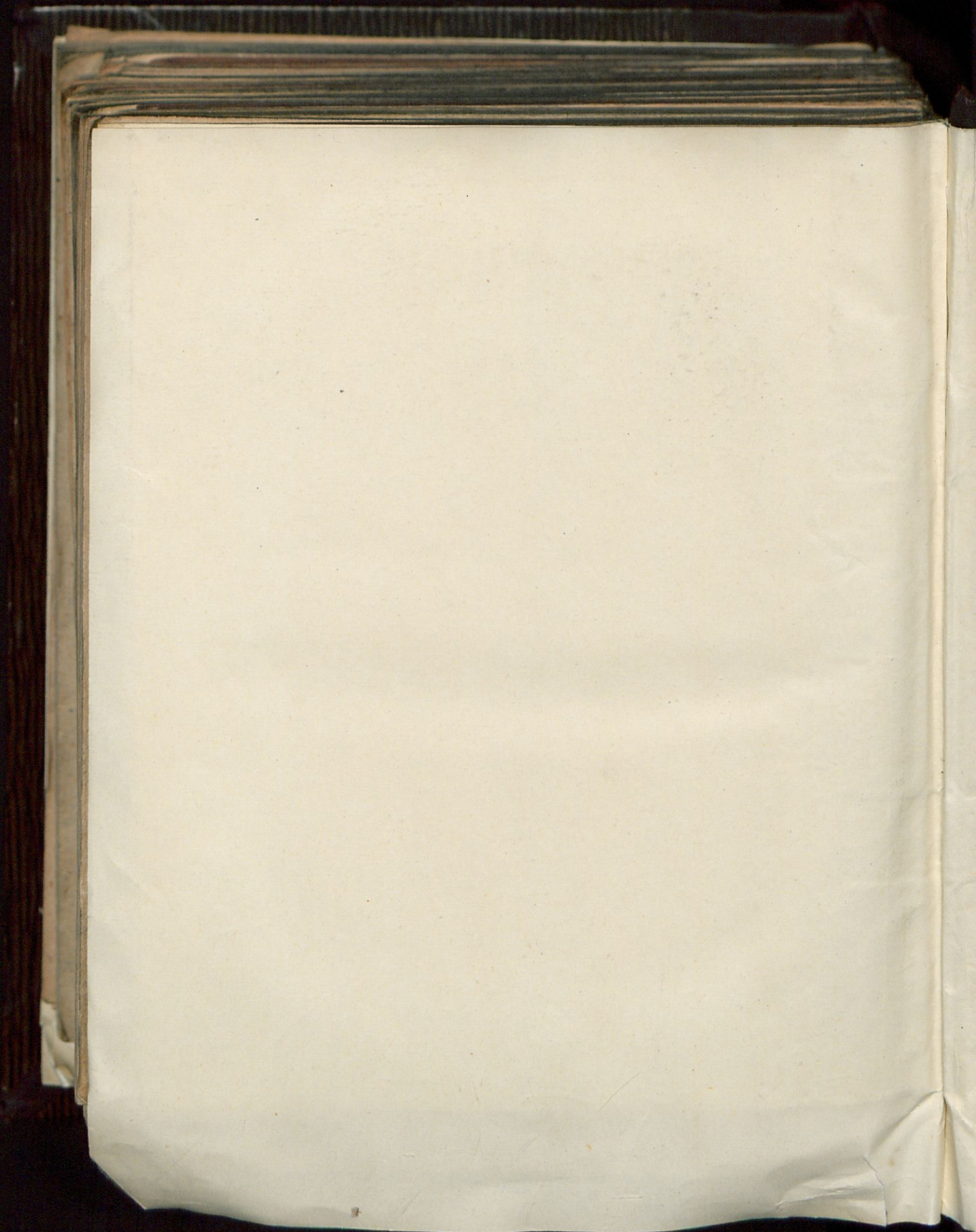
107

FINIS

ULB Halle

3

004 821 785

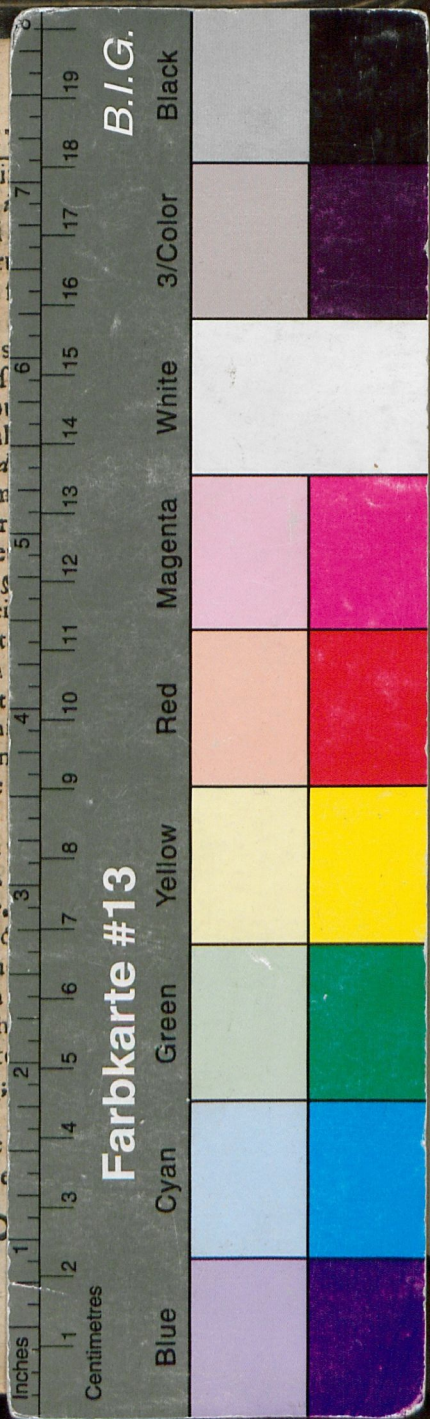

sb.

V318

Q. D. E. V.

DISSERTATIO JURIDICA
DE

242
18

PER JURIO
VENIALI,

17121

Bom begradigten

M S D N S D D /

Quam

PRÆSIDE

VIRO NOBILISSIMO CONSULTISSIMO EXCELLENTISSIMO

DN. SAMUELE FRIDERICO

M S D N S D D /

J. U. D. Ejusdemq; ac Historiarum Professore Publ.
& Athenæi Inspectore

FAVTORE, PRÆCEPTORE, & AFFINE

omni observantia ætatem colendo,

IN ILLUSTRĪ ATHENÆI PATRII
ACROATERIO MAXIMO

Die XII. Mens. Maji, A. O. R. MDCCXII.

Publicæ Eruditorum Disquisitioni submittit

FRIDERICUS REYGER.

GEDANI, Typis JOH. ZACHARIAS STOLLII,
SENATUS & ATHENÆI TYPOGRAPHI,